Ніва

Тыднёвік Беларускага грамадска-культурнага таварыства

№ 3 (986) ГОД XX 19 СТУДЗЕНЯ 1975 г. ЦАНА 60 гр.

Варшава, твой тут камень кожны,
як наш народ непераможны,
бо хоць ты з бітвы выйшла ў ранах,
а ўзняла Прагу і Муранаў;
бо ты зараз па сотні гмахаў
узводзіш горача, з размахам;
і вось расце, расце сталіца,
было за што заўзята біцца,
каб так узняць з руін Варшаву —
а рыфма лезе зноў: з крывавых...
Не!.. Не лілася кроў намарна
і польскай і савецкай армій
за нашы землі, край наш светлы.
Сягоння — Польшча, заўтра — свет наш.

Уладзіслаў Бранеўскі

Лазенкоўская траса дасканала ўпісалася ў сучасную архітэктуру Варшавы.

В Варшаве 30 год! 17.I.1945 г. спецыяльны загад Вярхоўнага камандавання Чырвонай Арміі вясціў: войскі I Беларускага фронту і I Польскай арміі ўзялі Варшаву.

Следам за радасцю ішоў і сум. Сталіца Польшчы — вымершы горад. Плошчы Трох Крыжоў не пазнаць. Новы Свят несамавіта знішчаны. Гарыць Палац Сташыца. Помнік Каперніка паваленьі. Немагчыма пазнаць ні Хмельнай, ні Свентакшыскай, ні Сенаторскай. Ерусалімскія Алеі страшэнна разбураны. Маршалкоўская — руіны. Людзей няма. Выратаваліся толькі жыхары Акэнця. Нічога не памілавала германская ашалеласць.

Першыя карэспандэнцыі з вольнай Варшавы жахлівыя. Але Варшава не скарылася. І, хоць за плячыма было VII стагоддзяў, пачала весці лік сваім дням ад нуля. Уставаць на ногі памагаў Варшаве ўвесь народ. Брацкую руку падалі народы Савецкага Саюза. Ужо 28 студзеня 1945 г. пачалі прыходзіць цягнікі з дарамі. Украіна ахвяравала 15 тысяч тон жыта, 150 тон алею, 100 тон цукру, 3 тоны фруктаў. Беларусь даставіла 10 тысяч тон збожжа. Літва 5 тысяч тон збожжа. А ім таксама ў той час было нялёгка.

За жыццё Варшавы плячо ў плячо з палякамі змагаліся савецкія людзі. Першы электрычны ток правабярэжнай частцы горада дала савецкая чыгуначная ваенная электрастанцыя. Савецкія спецыялісты дапамагалі таксама адбудоўваць электрастанцыю на Павіслі. Савецкія сапёры неўзабаве перакінулі цераз Віслу драўляны мост. Першыя тралейбусы ў Варшаву прыйшлі таксама з СССР. За імі — фінскія домікі. Потым быў Жэрань, Палац культуры і навукі, Гута. Цяпер бадай няма ў Варшаве прадпрыемства, якое б не мела сувязей у Савецкім Саюзе.

У мінулым годзе па запрашэнню арганізатараў святкавання „Трыбуны Люду“ меў я магчымасць бліжэй пазнаёміцца з Варшавай. Між іншым, у групе журналістаў быў я ў Гуце. Гэты, найбольш сучасны ў Польшчы, металургічны камбінат праектавалі маскоўскія спецыялісты. З СССР камбінат атрымаў шмат абсталявання, савецкія спецыялісты памагалі пускаць яго ў дзеянне. Сёння 10-тысячны калектыў камбіната выпускае ў год 700 тысяч тон высакаякаснай сталі.

За 30 год вярнулі мы Варшаве не толькі жыццё, вырасла яна цудоўна. Жыве ў ёй звыш 1.400 тысяч жыхароў. У ёй 150 жыллёвых раёнаў, пабудаваных пасля вайны, 365 тысяч кватэраў са звыш 1.200 тысячамі ізбаў. З'яўляецца яна другім (пасля Шлёнска) прамысловым цэнтрам краіны. Найбольшым культурным і навуковым цэнтрам. Як у прамысловасці, так і ў навуцы сталіца групуе цяпер спецыялістаў з найвышэйшымі ў краіне кваліфікацыямі. Выбар і прафіляванне прамысловасці і навукі пераўтварае Варшаву ў палігон сучаснасці, які павінен мець вялікае ўздзеянне на мадэрнізацыю ўсёй нацыя-

(Працяг на стар. 4)

ТРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „Ніве“

Орля — гміна ўзорная ● Карэспандэнт года ● Дарога (Барскага) да сэрца азёр ● Аб „Навуковым зборніку“ — дрэнна і добра ● Размовы па шчырасці ● Весткі з БССР, Новага Ляўкова, Грэбянёў, Боцькаў, Храбалоў, Паўднёвага Вострава, Тафілаўцаў, Давідавічаў, Чаромхі, Чыжоў і інш. ● Песня „Co ja zrobię, że cię lubię“.

Калі ў Рыгора Майсака — солтыса вёскі Залукі, што ў Беластоцкім павеце, я запытаў: „Хто ў вас тут добры гаспадар?“, ён, не вагаючыся, усклікнуў: „Андрэй Завадскі! Ён у нас перадавы гаспадар, у яго і на полі аж люба глянуць, і гадоўля якая!..“

І вось стаю я на панадворку каля колішняй мураванкі: унізе акуратная клуня з рознымі паветкамі, а за старым драўляным хлявушком ўздымаюцца сцены будучай аборы. На панадворак уязджае трактар з прычэпам, даверху нагружаным мяшкамі са штучнымі ўгнаеннямі. Сціхае трактарны рухавік, ад руля саскоквае звітны ружовашчокі хлапец год дваццаці.

— А дзе гаспадар гэтай хаты? — пытаюся.

— А я і гаспадар. Андрэй Завадскі, — адрэкамендоўваецца хлопец, весела ўсміхаючыся.

Ужо ўвайшоўшы ў дом, я даведваюся, што Андрэй Завадскі паходзіць з Беластока. Там жывуць ва ўласным доміку ў Дайлідах яго бацькі, там выхаваліся ён і тры яго сястры. Цяпер старэйшая, Марыя, ужо замужняя, пасля заканчэння Беластоцкай медыцынскай акадэміі працуе ў ёй навуковым работнікам, сярэдняя, Ірына, таксама замужняя, працуе і адначасова вучыцца на IV курсе завочнага аддзялення юрыдычнага факультэта Варшаўскага універсітэта, а малодшая, Галіна, з'яўляецца студэнткай першага курса Сельскагаспадарчай акадэміі ў Ольштыне. Таксама і Андрэй пасля заканчэння пачатковай школы паступіў у электрычны тэхнікум і, здавалася б, сваю будучыню звяжа з тэхнікай і горадам. Але...

У 1965 годзе захварэла іх бабулька, што самотна жыла ў Залуках і вяла

(Працяг на стар. 4)

ШТО НОВАГА?

ЧАРГОВЫ ГОД ПАСОЛЬСКАЙ ПРАЦЫ

Закончыўся трэці год працы паслоў гэтай кадэнцыі. У мінулым годзе ў час пленарных пасяджэнняў Сейма брала слова сем паслоў Беласточчыны, не лічачы выступленняў і актыўнай працы ў паасобных сеймавых камісіях. Неабходна дадаць, што няма ніводнага пасла нашай зямлі, які б не браў слова ў час пленарных пасяджэнняў у гэтай кадэнцыі.

Шмат пасольскіх прапаноў апынулася ў папраўках да праектаў паасобных законаў. Нашы паслы сустракаліся таксама з парламентнымі групамі, прабываючымі ў Польшчы, выязджалі за мяжу. У Індыі пабывалі пасланкі Крыстына Маршалак-Млынчык і Яніна Маркоўская, членам сеймавай дэлегацыі ў Францыю была пасланка Станіслава Карна, а ў Румынію ездзіў пасол Зыгмунт Ругсцінскі.

Паслы Беласточчыны (іх 17) найбольш працавалі тут, на Беласточчыне. У мінулым годзе аж 42 разы сустрэліся з кіраўнічым грамадска-гаспадарчым актывам паветаў і гмін. Адбылося 6 пасяджэнняў Ваяводскага пасольскага калектыву, паслы візіталі заводы і прадпрыемствы ваяводства.

У мінулым годзе адбылося больш 390 сустрэч паслоў з выбаршчыкамі, а з гэтага ліку на вёсцы — больш 150. Удзельнічала ў іх 25,5 тысячы выбаршчыкаў, больш 2600 брала слова, зроблена 579 прапаноў. Амаль у тры разы ў параўнанні з 1972 годам павялічылася колькасць сустрэч з насельніцтвам вёскі, амаль у пяць разоў больш сустрэч праведзена на заводах і прадпрыемствах.

Кожны раз перад сустрэчамі з выбаршчыкамі паслы слухалі інфармацыі павятовых улад аб выкананні сеймавых законаў у павеце: аб абмене і камасацыі зямлі, аб дзейнасці і развіцці рамяства, аб ахове здароўя і іншых. Апрача таго, начальнікі паветаў разам са старшынямі павятовых рад прадстаўлялі паслам асноўныя праблемы актуальнага і перспектыўнага развіцця паветаў. Сустрэчы гэтыя дазволілі паслам падрабязна пазнаёміцца з праблемамі паасобных паветаў, што адначасова давала багаты матэрыял на сустрэчы з выбаршчыкамі.

На шэраг заяўленых прапаноў выбаршчыкі атрымалі адказы адразу на месцы. Большасць з іх была перададзена адпаведным установам, а датычыліся яны ў асноўным сельскагаспадарчых спраў і спраў, звязаных з павелічэннем эфектыўнасці і функцыяніравання органаў адміністрацыі. Найбольш прапаноў датычылася спраў ваяводства: яго патрэб, развіцця, недахопаў і цяжкасцей. Характэрна тое, што ў мінулым годзе значна паменшылася колькасць індывідуальных спраў, якія выбаршчыкі прадстаўлялі паслам, на карысць спраў агульнаграмадскіх.

Паслы накіравалі 32 прапановы ў ваяводскае ўпраўленне, паколькі да іх развязкі ўпаўнамочаны ваявода. Некаторыя прапановы, а было іх 7, накіраваны ў цэнтральныя органы, паколькі іх рэалізацыя знаходзіцца ў кампетэнцыі цэнтральных улад.

Выступленні нашых паслоў сустракаюцца з прыхільнасцю з боку цэнтральных улад. Некаторыя з прапаноў ужо рэалізуюцца. Варта было б хаця напомніць пра мадэрнізацыю фабрыкі плюшу, ці пабудову фабрыкі мэблі. Гэта пазапланавыя інвестыцыі, а ў план уключана будаўніцтва фрукта-гароднінннага завода ў Хойнах Старых, пабудова водаправодаў, глыбокіх калодзежаў і ачышчальні сцёкаў, павялічана праграма жыллёвага будаўніцтва для ваяводства на 2 тыс. кватэр і іншыя.

Паслы беластоцкай зямлі зрабілі некалькі пісьмовых выступленняў да адпаведных міністраў ці дырэктараў цэнтральных органаў. Выступілі да міністра гандлю наконт павелічэння надзелаў харчовых тавараў на турсезон. Да прэм'ера ўрада зроблены два выступленні: аб патрэбе прыняцця ўрадавай пастановы адносна комплекснага загаспадарання горада Аўгустова і яго рэгіёна і адносна надзелаў нашаму ваяводству цяжкага абсталявання і машын для адкамянення. Нашы паслы звярнуліся таксама да галоўнага дырэктара цэнтралі ПЗУ ў справе пашырэння кампенсацыі ПЗУ за ліквідацыю старых будынкаў, стварэння спецыяльнага фонду ўспамог, а таксама ў справе паляпшэння пажарнай бяспекі ў будаўніцтве. Праўдападобна, усе гэтыя прапановы будуць афармлены па думцы нашых паслоў.

Іншай формай пасольскай працы былі дзяжурствы. Паасобныя паслы праводзілі іх на месцы працы, пражывання, або перад сустрэчамі з выбаршчыкамі. Гэта форма працы дае магчымасць наладзіць непасрэдную сувязь з паслямі ў індывідуальных справах. У мінулым годзе паслы мелі 96 дзяжурстваў, прымаючы 275 чалавек, якія перадалі 378 інтэрвенцыйных спраў.

Паводле ацэнкі Канцылярыі Сейма, нашы паслы з'яўляюцца на перадавым месцы ў краіне паводле актыўнасці і сувязяў з насельніцтвам.

А. Карпюк

СІБІРСКІЯ БАЛАДЫ

У ГОСЦІ НА ВЕРТАЛЁТАХ

Дваццаць чацвёртага ліпеня, 12 гадзін. Аўтобусамі едзем на аэрадром. Там сядзем у верталёты і паляцім у госці ў пасёлак, раскінуты ў сэрцы тайгі. У пасёлку гэтым жывуць людзі з племя ханты. Дарог у гэты пасёлак няма ніякіх. Можна сюды даплысці яшчэ рэкамі, але тады трэба было б плысці 300 кіламетраў. На верталётах — усяго 90 кіламетраў. Едзем аўтобусам кіламетраў 20, увесь час праз балоты і тайгу. Дзе-нідзе гатовыя будынкі або распачатыя будоўлі. Насустрач аўтобусам плыве грамадная хмара і праз момант, як шротам, пачынаюць біць у шыбіны кроплі дажджу. Я раніцай здурачыўся, не ўзяў не толькі плашча, але і пінжака, еду ў адной кашулі.

На аэрадроме многа людзей. Народ таўпіцца пры верталётах так, як людзі пры аўтобусах ПКС у Беластоку. Лётаюць і на работу, і на хрысціны, і на вяселле, і проста праведаць знаёмых. Кожны дзень каля 2.000 чалавек ляціць у розныя бакі, за сваімі чалавечымі справамі.

На шчасце перастаў ісці дождж. Нам падстаўлены два верталёты. Усяго нас 28 чалавек. У нашым верталёце толькі адзінаццаць.

У самалёце заўсёды аднолькава: справа або злева сонца, уніз зямля або воблакі, зверху неба. А тут па-другому. Верталёт пахіляецца на правы або левы бок, але табе здаецца, што гэта пад табой і над табой скача зямля і неба. Зямля ўстае дыбам або ляціць у бездань. Калі верталёт пахіляецца раптоўна, тады ў тым месцы, дзе было неба, ёсць зямля. І якая зямля! Як багацейшы дыван, лес, лугі і вады, рэкі, рэчкі, рэчачкі, крыніцы. Грамадныя азёры, маленькія азёры. Калі так глядзіш, дык верыш, што ў гэтай вобласці 25.000 рэк і 530.000 азёр.

Усё відаць, як на далоні. Мы ж усяго 100—150 метраў над зямлёй. Выглядае гэта ўсё, як тэатральная дэкарацыя, або карцінная галерэя. Прыгожа! Во рэчка з абсалютна жоўтай вадой. Уліваецца ў большую рэчку. Пры сутыкненні рэчак вялікая жоўтая пляма, а далей вада чорная. Большая рака перамагла раку меншую і афарбавала яе ў свой колер.

Неяк бокам падаем уніз. Паляна, грудок, пясок. Гэта ўжо пасадка. Роўна 14^{00} гадзіна. Выходзім з верталёта. Метраў 80 ад яго група дзівосна апранутых жанчын — гэта мясцовыя жыхаркі. Жанчыны з племя ханты. Іх галовы і плечы пакрываюць хусткі з вялікай колькасцю чырвоных кветак. Падыходзім бліжэй. І ў жанчын, і ў дзяцей, якія падышлі, тыповыя мангольскія твары. Вітаемся.

Пачынае зноў ісці дождж. Дрэнна, у сельсавет трэба ісці прынамсі паўкіламетра. Ідзем праз вёску. Даволі рэдка расстаўленыя драўляныя хаты, пясчаная вуліца і драўляныя ходнікі. Мы ідзем па ходніках, а дождж ідзе на нас. Там-сям стаяць групы людзей. Відаць з твараў, што некаторыя з іх рускія, а некаторыя ханты. Усіх вітаю, пытаю пра здароўе. Кажуць, што ў парадку. У мяне з увагі на дождж — не вельмі. Урэшце мы ў сельсавеце. Прымае нас старшыня сельсавета. Гаворыць, што сельсавет (ён адпавядае нашай гміне) мае 52.000 кв. кіламетраў. Добрая гміна, думаю. Восем такіх гмін, і ўжо больш, чым уся Польшча. На гэтай грамаднай тэрыторыі жыве ўсяго 1.870 чалавек. Бадай, не больш, чым у адных Клейніках або ў Семяноўцы. У сельсавет Угут, бо так называецца вёска, у якую мы прыехалі, уваходзіць 41 населены пункт. Да некаторых з гэтых пунктаў адлегласць з Угута 240 км па вадзе, да іншых 750 км. А да мясцовасці Ларлом, у якой жыве усяго 20 чалавек, адлегласць 1050 кіламетраў. Гэта значыць, амаль у паўтара раза больш, чым адлегласць ад найбольш аддаленых гарадоў у Польшчы Шчэціна і Пшэмысля. Уявіце сабе, чытачы „Нівы", што вам трэба ехаць у гміну 1050 кіламетраў. На гэтым прыкладзе можна мець уяўленне аб маштабах Сібіры, аб яе бяскрайнасці і неабсяжнасці.

У сельсавеце жывуць перш за ўсё ханты і мансі, аднак ёсць крыху і рускіх. Усе, зразумела, маюць радыё, ва ўсіх пунктах ёсць бібліятэкі. У большых ёсць школы і інтэрнаты. Усюды далятаюць лекары.

Насельніцтва займаецца паляваннем, гадоўляй лісаў і рыбалоўляй. Дзеці і моладзь вучыцца ў школах. Многія ідуць у вышэйшыя школы, некаторыя з іх пасля вяртаюцца назад, іншыя застаюцца ў большых цэнтрах.

Старшыня падаў яшчэ многа іншых фактаў, аднак не буду імі засыпаць чытачоў „Нівы".

Венгерскія пісьменнікі з нашчадкамі сваіх продкаў ва Угуце.

А 15^{00} пераходзім у іншае памяшканне. Сталы завалены ядой, застаўлены каньяком. Цесна, але прыемна.

Гэтым разам найлепш сябе адчувалі пісьменнікі з Венгрыі. Аказалася, што яны прыехалі да сваёй прарайчыны. Больш як тысячу гадоў таму назад з мясцовых плямёнаў ханты і мансі выйшлі продкі венграў і завандравалі на Балатон. Яшчэ да сёння ў венграў і ханты 290 супольных слоў. Цікава!

Нічога дзіўнага, што венгры igралі тут першыя скрыпкі.

Пасля банкета выходзім на вуліцу, праяснілася, робім здымкі з хантамі. Ідзем да верталётаў, сядаем, і зноў цудоўная панарама тайгі, лугоў, балот і азёр. Бывай, Угут! Хацеў бы я яшчэ хаця раз сюды прыляцець.

А 18^{00} гадзіне вечара сустрэча пісьменнікаў з насельніцтвам у Сургуце, у доме культуры. Я меў не выступаць. Аднак у часе сустрэчы прымусілі. Прыйшлося сказаць некалькі слоў, прачытаць некалькі вершаў.

Калі я ўжо сеў, прыйшла з залы на маё прозвішча запіска, напісаная папольску.

Я быў здзіўлены: хто мог тут, у 5.000 кіламетраў ад Польшчы, пісаць па-

(Працяг на стар. 4)

TELEWIZJA WARSZAWA

Niedziela 19.I. 6.20 Tech. Rol. Fiz. 6.50 Mech. rol. 7.20 Kurs Rol. 7.55 Przyp., radz. 8.05 Alarm przeciwpoż. trwa. 8.15 Now. w domu i zagr. 8.40 Bieg po zdr. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Teleranek. 10.30 Antena. 10.50 Pol. Film. Dok. Kalendarz Warsz. 12.25 Dzien. 12.45 Spotkanie w Łowiczu. 13.00 Radar. 13.10 Piórkiem i węgl. 13.35 Nie tylko dla pań. 14.05 Festiwal Widowisk Lalk. dla dzieci. 15.15 Los. Toto-Lot. 15.30 Lektury Pegaza. 15.45 Olsztyn—Warsz. 16.55 Refl. ob. 17.10 Przyjąć czy odrzucić. 18.00 Sport. 19.15 Dobr. 19.30 Dzien. 20.20 Bajka dla dor. 20.25 Droga. 21.15 Pr. muz.-estrad. 22.15 Sport.

Poniedziałek 20.I. 12.45 Tech. Rol. Mat. 13.25 Mech. rol. 15.55 Nurt — Nauki polit. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dzien. 16.40 Dla dzieci. 17.30 Echo stad. 17.55 Warsz. perspekt. 18.10 Pr. muz. 18.25 Kr. Warsz. i Maz. 18.45 Szare na złote. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.20 Teatr TV: A. Wesker — Zagrożenie. 21.30 Spotkanie z medycyną. 22.00 Pr. muz. 22.25 Dzien. 22.40 Oferty.

Wtorek 21.I. 6.30 Tech. Rol. Mat. 7.00 Mech. rol. 8.00 Arsen Lupin. 9.00 Teleferie. 10.00 Dla szkół: (kl. II lic.) J. pol. J. Słowacki — Fantazy; 11.05 (kl. III lic.) L. Pirandello — Tak jest jak się państwu zdaje. 12.55 Dla szkół średn. Rodzina współcz. On i ona. 13.45 Tech. Rol. Bot. 14.30 Hod. zwierz. 16.25 Pr. dnia 16.30 Dzien. 16.40 Fest. Wid. Lalk. dla dzieci. 17.40 Stud. Tel. Mł. 18.10 Kr. Warsz. i Maz. 18.35 Eureka. 19.05 Przyp., radz. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.20 Arsen Lupin. 21.10 Interstud. 21.50 Sport. 22.00 Pr. rozr. 22.30 Dzien.

Środa 22.I. 6.30 Tech. Rol. Bot. 7.00 Hod. zwierz. 9.00 Teleferie. 10.00 Henryk V — film fab. ang. 12.45 Tech. Rol. Fiz. 13.25 Upr. rośl. 14.40 Politech. Kurs przygot. Fiz. 15.55 Nurt — Naucz. począt. mat. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dzien. 16.40 Dla dzieci: wid. Teatru „Baj Pomorski". 17.40 Los. Mał. Lot. 17.50 Teatr w domu — film jug. 18.20 Kr. Warsz. i Maz. 18.40 Anatomia sukcesu. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.20 Henryk V — film fab. ang. 22.35 Dzien. 22.50 Sport.

Czwartek 23.I. 6.30 Tech. Rol. Fiz. 7.00 Upr. rośl. 7.30 Hist. pewnej przyjaźni — film fab. rum. 9.00 Dla szkół: (kl. I lic.) J. pol. Poezja VII w. 10.00 Poezja krajowa XIX w. 11.05 (kl. III lic.) Staff, Leśmian, Tuwim; 12.55 (kl. II—IV lic.) Dramat. 16.25 Pr. dnia 16.30 Dzien. 16.40 Fest. Wid. Lalkowych. 17.40 Gościmy w studio. 18.15 Kr. Warsz. i Maz. 18.35 Mieszkania dziś i w przyszłości. 19.10 Przyp., radz. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.20 Teatr TV: M. Waltari — Niebezpieczna zabawa. 21.30 Dzien. 21.45 Sport. 21.55 Czworobok.

Piątek 24.I. 9.00 Teleferie. 10.00 Droga. 11.05 Dla szkół: Wych. tech. Probl. współcz. budownictwa. 12.45 Tech. Rol. J. pol. 13.20 Hod. zwierz. 13.50 Politech. Kurs przygot. Mat. 14.55 Nurt — Psych. 15.25 Pr. dnia 15.30 Pr. I prop. 15.40 Red. Szk. zap. 15.50 Sport. 16.30 Dzien. 16.40 Fest. Wid. Lalkowych. 17.40 Prawda w oczy. 18.05 Dla mł. 18.25 Kr. Warsz. i Maz. 18.40 Recepta na piosenkę. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.20 Teatr TV: Z. Posmysz-Piasecka — Wakacje nad Adriatykiem. 21.15 Panorama. 21.55 Sport. 22.05 Fakty, op., hip. 22.35 Dzien.

Sobota 25.I. 6.30 Tech. Rol. J. pol. 7.00 Hod. zwierz. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Teleferie. 10.00 Inf. Wyd. 10.20 Śmiałość — film fab. radz. 15.45 Pr. dnia. 15.50 Red. Szk. zap. 16.00 Dzien. 16.10 Fest. Teatrów Lalk. 17.10 Film ośw. 17.35 Dla mł. 18.15 Świati. not. 18.30 Pegaz. 19.20 Dobr. 19.30 Monitor. 20.20 Progi i bariery. 21.20 Dzien. 21.40 Sport. 21.55 Lolita — film fab. USA.

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

Piątek 17.I. — 8.30 Film fab. 9.35 Koncert 13.40 Film fab. 15.25 Film anim. 17.15 Cyrk. 18.05 Teatr miniatur. 19.30 Wieczór art. mosk. operetki. 20.50 Piłka ręczna. Mistrzostw. ZSRR.

Sobota 18.I. — 8.30 Muzeum Sztuki. 9.00 Koncert. 12.00 Hokej. Mistrzostw. ZSRR. 14.15 Film fab. 16.15 Film anim. 17.30 Koncert fin. Fest. „Piosenka-74".

Niedziela 19.I. — 10.30 Teatr lit. 12.00 Akrobatyka. Warsz. — Sofia — Moskwa. 13.30 Film fab. 15.30 Filmy anim. 16.20 Klub film. 17.20 Moda. 17.30 Spektakl TV. 19.30 Balet. 20.50 Tańczcie z nami.

КІНО

Białowieża Smic, smac, smoc — franc. 21—22. Znakomity piątek — ang. 23—24. Ojciec chrzestny — USA 25—26.

Czeremcha Audiencje — włos. Na rabunek — radz. 22—26.

Czyże Wilk morski — rum. Zemsta wilka morskiego — rum. 22—26.

Dubicze Cerkiewne Był sobie glina — franc. Wyspa złoczyńców — pol. 22—26.

Gródek Wiosna panie sierżancie — pol. 25—26.

Kleszczele Stajnia na Salwatorze — pol. 21—22. Pułapka na generała — jug. 23—24. Miasto w czerni — węg. 25—26.

Michałowo Śledztwo skończone proszę zapomnieć — włos. 21—22. W kręgu zła — franc. 23—24. Mrowisko — węg. 25—26.

Mielnik Jedynym wyjściem jest śmierć — kanad. Klute — USA 22—26.

Milejczyce Żandarm z gór — bułg. 21—22. Tajemniczy blondyn w czarnym bucie — franc. 23—24. Zaczarowane podwórko — pol. 25—26.

Narew Wspaniałe słowo wolność — Podróż w XXX-lecie — pol. 22—26.

Narewka Nie będę cię kochać — pol. Wielki łup gangu Olsena — szwedz. 22—26.

Nurzec Nie można żyć we troje — ang. 21—22. Przystań — pol. 23—24. Życie dla miłości — jug. 25—26.

Orla Potop — pol. 22—26.

Rajsk Niewygodny kochanek — włos. Ostatni po Bogu — pol. 22—26.

Suchowola Grzech Katarzyny — czes. Najemnik — ang. 22—26.

„Ніва" № 3 (986) 19 студзеня 1975 г. 2 стар.

B.Z.Graf. zam. 3691 P-1

У ХАРОШЧЫ БУДЗЕ БАТАНІЧНЫ САД

У Харошчы ўзнікне адзін з найбольшых і найпрыгажэйшых батанічных садоў у Польшчы. Як вядома, тут асталася па сённяшнія часы нерухомая маёмасць Браніцкіх — прыгожы, рэстаўрыраваны за апошні час, стыльны палац. Зберагліся таксама шматлікія дрэвы ў былым парку, штучныя каналы і ставы. Усяму гэтаму прыгажосці дадае яшчэ рака Нараў.

Спачатку будзе добраўпарадкаваны пляц вакол палаца. Патрабуюць тут аднаўлення і перарабкі перш за ўсё каналы. Затым будуць пасаджаны розныя гатункі дрэў, кустарнікаў і рэдкіх у нашай краіне раслін. Варта дадаць, што клімат нашага рэгіёна аказаўся ласкавым і не шкодзіць вегетацыі рэдкіх у нас экземпляраў сусветнай флоры. (ця)

Карціна народнага мастака БССР Міхася Савіцкага „Хлеб“.

Фота В. Казлова.

На ніве БГКТ

Склікаsucc

Склікаская пленарным пасяджэннем Галоўнага праўлення БГКТ, што адбывалася 22 снежня 1974 г., камісія прапаноў у складзе Валянціны Філіпюк, Уладзіміра Юзвюка і Віктара Шведа на заканчэнне працы пленума прадставіла яму наступныя пастановы:

Пленарнае пасяджэнне дае высокую ацэнку ўдзелу Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў адзначэнні 30-годдзя Польскай Народнай Рэспублікі і складае шчырую падзяку ўсім членам БГКТ за іх вялікі асабісты ўклад, унесены для агульнага дабра ў юбілейным годзе нашай Радзімы.

Пленум высока ацэньвае працу БГКТ на працягу апошніх двух год і прымае „Інфармацыю аб выкананні пастановаў VII з'езду БГКТ“, прадстаўленую старшынёй М. Самоцікам, і адобрывае яе.

Адначасова прымае як абавязваючыя ўсю нашу арганізацыю:

а) запрапанаваныя ў „Інфармацыі“ наступныя напрамкі дзейнасці:

1. У штодзённай дзейнасці нашай арганізацыі няспынна клапаціцца пра далейшае развіццё краіны і нашага рэгіёна, фарміраваць у членаў таварыства і яго прыхільнікаў глыбокае пачуццё абавязку добрасумленнай прафесіянальнай і актыўнай грамадска-палітычнай працы.

Пастановы пленума ГП БГКТ

2. У сувязі з праведзенай у 1973/74 гадах актуалізацыяй стану нашай арганізацыі і выяўленым пры гэтым змяншэнні колькасці членаў БГКТ узмоцніць працу над пашырэннем існуючых і стварэннем новых гурткоў.

3. Няспынна развіваць самадзейны мастацкі рух, удасканальваць формы культурнай дзейнасці і шукаць новыя, больш прыцягваючыя, пры няспыннай інструктарскай і матэрыяльнай дапамозе калектывам.

4. У сувязі са значным змяншэннем колькасці моладзі, што вывучае беларускую мову, неабходна павялічыць колькасць сустрэч насельніцтва з літаратарамі, журналістамі і актывам БГКТ; наладзіць моцную сувязь са школамі і бацькоўскімі камітэтамі; павялічыць падпіску „Нівы“ — усімі гэтымі сродкамі глыбей уздзейнічаць на асяроддзе ў напрамку пашырэння свядомасці аб патрэбе вывучаць родную мову.

5. Зрабіць захады ў адпаведных дзяржаўных установах, каб штогод некалькі асоб сярод здольных у мастацтве выпускнікоў Бельскага і Гайнаўскага агульнаадукацыйных ліцэяў з беларускай мовай навучання, а таксама іншых сярэдніх школ Беласточчыны, накіроўваць у вышэйшыя мастацкія школы ў БССР, няспынна ўтрымліваць сувязь з імі і заахвоціць да працы ў рэгіёне дзейнасці таварыства.

6. Пастарацца атрымаць адпаведныя фінансавыя сродкі і паскорыць перадачу ў друк падрыхтаваных ужо кніг і ў далейшым падрыхтоўваць новыя выданні з рэпертуарам для самадзейнага мастацкага руху, па фальклору і з літаратурнымі творамі.

7. Скласці план, які ахопіць тэмы і мясцовасці, па правядзенню лекцый, гутарак і аўтарскіх сустрэчаў.

б) Справы, унесеныя ў ходзе дыскусіі на пленуме:

1. Абавязаць Прэзідыум ГП БГКТ грунтоўна разгледзець справу Беларускага этнаграфічнага музея ў Белавежы, звярнуцца да адпаведных дзяржаўных устаноў з просьбай заснаваць Беларускі этнаграфічны музей як філіял Беластоцкага акруговага музея.

2. Прасіць аддзел унутраных спраў Ваяводскага ўпраўлення ў Беластоку, каб прасачыў выкананне адміністрацыйнымі органамі і іншымі ўстановамі Беласточчыны „Пастановы Прэзідыума ВРН у Беластоку ад 29 снежня 1966 г. у справе дапамогі нацыянальным меншасцям“.

3. Абавязаць Прэзідыум ГП БГКТ выступіць з просьбай да Міністэрства вышэйшага школьніцтва, навукі і тэхнікі, каб прыём на першыя курсы стацыянарнага і завочнага аддзяленняў кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага універсітэта праводзіўся кожны год.

4. Узяць пад увагу ў далейшай працы іншыя прапановы і заўвагі, якія былі выказаны ў час працы пленума.

У галасаванні пленум аднагалосна прыняў пастановы.

БЕЗ МОВЫ НЯМА КУЛЬТУРЫ

У васемнаццатым томе штоквартальнага часопіса „Культура і грамадства“ змешчана публікацыя Зыгмунта Камароўскага „Разважанні аб шматкультурнасці“.

„Праблема шматкультурнасці з'яўляецца праблемай суіснавання культур“, — заўважае Камароўскі і тлумачыць, што без вырашэння таго далейшае развіццё чалавецтва будзе немагчымым. Прытым шматкультурнасці нельга атоесамліваць са з'явай узаемных уплываў або асіміляцыі, якая ніколі не стварала новай культуры, заўсёды заканчвалася перамогай адной з іх. мацнейшай, — што, быццам кола, ўсяго толькі афарбоўвалася „раз'еханым“...

Без мовы няма культуры — без літаратуры няма нацыі. Камароўскі падказвае, што на тэрыторыях нацыянальна змешаных — а будзе іх штораз больш, м. ін. па вытворчых прычынах — павінен абавязваць прынцып шматмоўнасці. „Цэнім тых, хто нас цэніць“, — піша Камароўскі, гаворачы аб грамадска шкоднай з'яве дамінаваных і дамінуючых культур ды моваў ва ўмовах шматнацыянальных раёнаў. Прыкмячае ён знамянальнае: паняцце нацыяналізму рэдка прымяняецца ў адносінах да вялікіх народаў.

У сувязі з існаваннем шматнацыянальных дзяржаўных утварэнняў Камароўскі аналізуе з'яву звышнацыянальнай свядомасці — напрыклад, серб і югаслаў. Піша: „...А. Міцкевіча прызналі „сваім“ аж тры народы — палякі, літоўцы і беларусы...“ Камароўскі мае тут на ўвазе доўгую, супольную гісторыю гэтых народаў у межах разам створанай Рэчыпаспалітай.

Нацыянальнае рэнегацтва належыць да з'яў безумоўна рэакцыйных, уносячых у даную культуру элементы акасцянеласці, замкнутасці „на свет“, згубнай варожасці да „пакінутага“. Уводзіць этычную дэструкцыю асабовасці. Справы культуры і асабовасці з'яўляюцца неразлучнымі.

Зыгмунт Камароўскі, супрацоўнік Інстытута навуковай палітыкі і Вышэйшага школьніцтва, у гэтай сваёй публікацыі сабраў важнейшыя ўдакладненні апошніх гадоў, зробленыя вучонымі свету. Багатая бібліяграфія ўказвае на ўзрастаючае значэнне распрацоўкі праблемы шматкультурнасці — у кожнай канкрэтнай сітуацыі. Ломка ўсялякіх перагародак уводзіць у павестку сусветнага дня пытанне аб суіснаванні культур.

Сакрат Яновіч

АЛЯКСАНДР КАРПОВІЧ

Некалі даведаўся я, што ў Варшаве пражывае надта цікавы чалавек Аляксандр Карповіч, які ў міжваенны перыяд прымаў актыўны ўдзел у барацьбе за вызваленне Заходняй Беларусі. Адбылася сустрэча з гэтым вясёлым, энергічным, нягледзячы на пажылыя гады і слабое здароўе, чалавекам. Расказаў я яму аб дзейнасці варшаўскага аддзела БГКТ. Ад гэтай сустрэчы А. Карповіч стаў пастаянным наведвальнікам у нашым памяшканні на Сенаторскай. І калі мы аднойчы пасяброўску разгаварыліся, расказаў ён мне сваю надта цікавую аўтабіяграфію.

Аляксандр Карповіч нарадзіўся ў 1901 годзе ў вёсцы Трошчыцы на Навагрудчыне ў беднай сялянскай сям'і. У школьныя гады трапілі ў яго рукі беларускія п'есы: „Чорт і баба“, „Збянтэжаны Саўка“, „Заручыны Паўлінкі“, „На папасе“ і іншыя. Неўзабаве за яго намовай вясковая моладзь змайстравала ў школе сцэну і пасля дазволу ўлад ставіла гэтыя п'есы, у якіх галоўныя ролі іграў А. Карповіч. Фактычна сцэна і паслужыла яму штуршком да ўдзелу ў беларускім вызваленчым руху.

У 1922 годзе, калі ўжо вучыўся ў Вільні, А. Карповіч прыняў актыўны ўдзел у агітацыі на беларускіх паслоў падчас выбараў у польскі сейм. Гэта перашкодзіла яму ў далейшай навуцы на месяцы. Таму ў 1923 годзе вымушаны быў нелегальна выехаць у чэшскую Прагу. Там скончыў сярэднюю школу і ў 1925 годзе паступіў на лясны факультэт Палітэхнічнага інстытута, які закончыў у 1931 годзе.

У Празе знаходзілася ў той час многа студэнтаў-беларусаў, было іх звыш ста чалавек. Студэнты гуртаваліся ў розных арганізацыях. Працавалі тут гурткі нацыяналістаў, эсэраў і гурток марксістаў, які меў афіцыйную назву „Саюз студэнтаў — грамадзян БССР“ і да якога належаў А. Карповіч. У гэтым гуртку А. Карповіч атрымаў грунтоўную падрыхтоўку да канспірацыйнай працы. Пасля атрымання дыплома інжынера быў ён накіраваны ў маі 1931 года ў Польшчу. Вярнуўся ў родную вёску, адкуль неўзабаве забралі ў польскае войска. Служыў паўтара года ў Інаўрацлаве.

У пачатку 1933 года па рэкамендацыі тав. Х. Аніскевіча (сябры А. Карповіча з Прагі), які ў той час працаваў нелегальна ў ЦК КПЗБ у Вільні, КПЗБ накіравала А. Карповіча ў Вільню на пасаду рэдактара-выдаўца „Беларускай газеты“. Працаваў там да лютага 1934 года, да свайго арышту.

Пасля двухгадовага следства А. Карповіча судзілі ў групе 16-ці, якую называлі „Малой беларускай Грамадой“. У гэтай групе знаходзіліся таксама Таўлай, Буднік, Місько і іншыя. Валянцін Таўлай рэдагаваў „Літаратурную старонку“, якая выходзіла як дадатак да „Беларускай газеты“. Судовы працэс адбыўся ў 1936 годзе, на якім Карповіч, Таўлай і Місько атрымалі па 8 гадоў турэмнага зняволення. Другая судовая інстанцыя зняла 3 гады. У 1937 годзе (на аснове амністыі пасля смерці Пілсудскага) А. Карповіч выйшаў на волю. Быў беспрацоўным аж да 1939 года.

Цяпер А. Карповіч жыве ў Варшаве, ён на партыйнай пенсіі. Узнагароджаны Кавалерскім Крыжам ордэна Адраджэння Польшчы, знакам „Тысячагоддзя польскай дзяржавы“ і знакам „Заслужаны армовец“.

Віктар Швед

■ У памяшканні ГП БГКТ адбыўся навагодні баль, на якім весела гулялі члены таварыства з горада Беластока. Іграў інструментальны калектыў беластоцкага гарадскога аддзела БГКТ.

■ Пры варшаўскім аддзеле БГКТ арганізаваліся два самадзейныя калектывы. Тэатральны калектыў пад кіраўніцтвам Юзэфа Вакулевіча рыхтуе п'есу Алеся Пальчэўскага „Суседка“. Жаночым квартэтам кіруе студэнт трэцяга курса Вышэйшай музычнай школы ў Варшаве — Рышард Мушынскі.

■ 3 студзеня прэзідыум сямяціцкага аддзела абмеркаваў гадавую справаздачу, прадстаўленую сакратаром праўлення Міхасём Вішанкам. Была падкрэслена станоўчая з'ява: прэзідыум рэгулярна праводзіць свае пасяджэнні і ў сваёй працы звяртаў многа ўвагі на аплочванне членскіх складчын. У выніку гэтага членскія складчыны за 1974 год аплочаны ў 94%.

Наступнымі пунктамі працы прэзідыума былі: 1) зацвярджэнне плана працы на першае паўгоддзе 1975 года і інфармацыя аб падрыхтоўцы конкурсу на беларускую песню. У пасяджэнні прымалі ўдзел і выступалі ў дыскусіі старшыня ГП БГКТ і начальнік гміны ў Мілейчыцах.

■ Тэатральны калектыў гуртка БГКТ у Паўлах (Беластоцкі павет) на агляд БГКТ рыхтуе п'есу „Не верце цішыні“. Мастацкім кіраўніком тэатральнага калектыву з'яўляецца дырэктар школы — Валянціна Мароз. (мх)

(Працяг са стар. 1)

нальнай гаспадаркі. Электроніка і інфарматыка — вядучыя напрамкі развіцця варшаўскай прамысловасці.

Варшава пастаянна расце. На 1990 год прадбачана для яе каля 3 мільёнаў жыхароў. Ужо цяпер трэба асвойваць пад жыллё ўсё новыя і новыя абшары. Адзін з такіх будаўнічых палігонаў, славуты ўжо раён Стэгны — лес жыллёвых пунктоўцаў. Выпрабоўваюцца тут новыя метады будаўніцтва і матэрыялы. З суседняй (таксама новай і высокай) Садыбай спалучыць ён сталіцу з віллёва-палацовым Віляновам.

Варшаўскія трасы! І найпрыгажэйшая — Лазенкоўская, якая дасканала ўпісалася ў сучасную архітэктуру горада. А якімі тэмпамі разрастаецца даўней глухі Грохуў, Марымант ці Брудна! Неўзабаве вялікім будаўнічым пляцам стане на поўдні Варшавы Урсынуў і Натолін (самастойны комплекс на 150 тысяч жыхароў). З думкай аб гэтай частцы горада і пабудавана Вісластрада. Мяжа паўночнага боку сталіцы перасунецца аж да Легіянова. А поўдзень з поўначчу ўздоўж Маршалкоўскай спалучыць метро (24 км, 23 станцыі).

Вялікім мерапрыемствам з'яўляецца (пачатая ўжо) пабудова Варшаўскага навуковага згуртавання. У раёне сякеркаўскай дугі стане навуковы горад, у якім будзе жыць і працаваць 80 тысяч людзей.

У варшавян у асаблівай пашане спадчына. Успомнім толькі з піетызмам адбудаваныя Новы Свят, Старэ Място і Каралеўскі замак. Сталічныя ініцыятывы ў адбудове і захаванні помнікаў культуры не раз адгукаліся шырокім рэхам у краіне. І ніколі не бракавала добраахвотнікаў працай пакінуць нешта ад сябе ў сталіцы. Цікавым з'яўляецца і план заснавання ў Варшаве запаведніка забудовы XIX стагоддзя (раён на поўдзень ад Ерусалімскіх алеяў да Палітэхнікі). Не менш цікавы праект стварэння другой ракі Свідэр, якая плыла б (22 км) побач Віслы, адгароджаная ад яе валам. Другі Свідэр неглыбокі, чыставодны будзе вялікім купальным басейнам і дарожкай для лодак і каякоў.

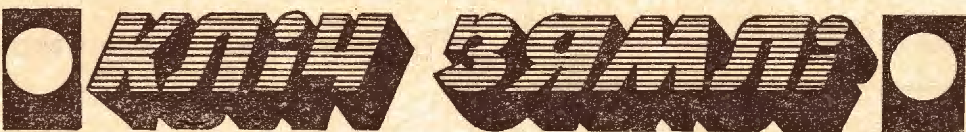
Доўга чакаў сваёй чаргі цэнтр Варшавы. Цяпер узводзіцца ён з размахам, а яго архітэктурная візія выбягае ў XXI стагоддзе. Сваю долю ў канчатковы выгляд сэрца сталіцы ўносяць і беластачане. Стальны каркас галоўнага вакзала, які з'яўляецца адной з першапланавых будоўляў цэнтра, **родам з беластоцкіх Старасельцаў**. Ды не адным вакзалам будзем ганарыцца, прыязджаючы ў сталіцу, у кожнага знойдзецца тут нешта сваё, асабістае, пакінутае ў дар першаму гораду краіны.

І, углядаючыся ў сталеючае аблічча Варшавы, мы не раз будзем вяртацца ў суровы 1945 год, у мёртвы горад. Яго адраджэнне будзе нас натхняць на новыя подзвігі. І гарэць будзе вечны агонь на Алеі Жвіркі і Вігуры, дзе ў Маўзалеі савецкіх салдат спачываюць воіны I Беларускага фронту, якія, несучы польскай сталіцы вольнасць, звяршылі пад Варшавай свой апошні подзвіг. Гэты агонь асвятляе не толькі памяць, але і думкі.

Г. Валкавыцкі

Будаўнічы палігон „Стэгны“.

(Працяг са стар. 1)

сяк-так сваю гаспадарку. Прыехаў тады Андрэй з маткай і сястрой з намерам пабыць на вёсцы некалькі тыдняў і дапамагчы ў самых цяжкіх працах, а затрымаўся тут на ўсё лета. Ды і потым кожны вольны ад школьных заняткаў дзень ён праводзіў у Залуках. Бабчына гаспадарка запалоніла яго, хоць зямля была надта запушчана, а будынкі, апрача хаты, валіліся. Заняўся ён пры дапамозе маткі і сясцёр гадоўляй бройлераў, потым былі цацаркі, куры, качкі. Па шэсць тысяч штук у год. Але ўмовы былі надта цяжкія: не было адпаведнага будынка, корму, вады. Не вытрымаў. У 1970 годзе ліквідаваў усю гэтую „краму“ з намерам больш не вяртацца да яе.

Быў ужо ў чацвёртым класе тэхнікума, калі зноў пачуў непераможны кліч бабчынай гаспадаркі, кліч зямлі. Пакінуў вучобу, хоць яна яму давалася без цяжкасцей, і абсталяваўся ў Залуках. Разгарнуў гаспадарку на поўную пару: засеяў усё поле, завёў гадоўлю кароў і свіней. Ужо праз пару год трымаў 12 штук быдла і некалькі дзесяткаў свіней. Бабчыныя 9 гектараў аказаліся západ цеснымі, прыдбаў яшчэ пару гектараў з дзяржаўнага фонду зямлі. Аднавіў клуню, набыў трактар з прычэпам і камплектам машын для апрацоўкі зямлі, раскідвальнік гною, снопавязалку, машыны для падачы сена і саломы. Гаспадарыў ашчадна: толькі на куплю трактара ўзяў пазыку, якая цяпер ужо ўся амаль сплочана. Старанная праца прыносіла дасканалыя вынікі. Напрыклад, у 1973 годзе А. Завадскі прадаў 8 тон жыта, 10 тон бульбы, 15 кормнікаў, тону ялавічыны, некалькі дзесяткаў тысяч літраў малака.

Гадуе два племянных кнуры. Працуе ў асноўным сам, дапамагае яму матка, а ў часе канікулаў і адпускоў — сёстры. Бацька цяжка хворы на сэрца, дык занмога дапамагчы не можа.

— Аднойчы, — успамінае Андрэй, — па тэлевізару ішла перадача пра авечкагадоўлю. Загарэўся я да гэтай справы. Набыў 31 матку. І пайшло нядрэнна, хоць у 1973 годзе ў чараду ўварвалася ваўчыца з двума ваўчанятамі і зарэзала 18 штук. Было якраз лета. Страта аграмадная. Але вось цяпер маю 96 штук, а прадаў ужо 10 племянных баранчыкаў і 6 матак. Першакласнай воўны настрыгаю па 5 кг з авечкі і па 7-8 кг з барана. Як бачыце, даход немалы. Збіраюся наогул спецыялізавацца ў гадоўлі авечак. Давяду статак да некалькіх сот штук. Гэты новы хлеў, што цяпер будую, якраз прызначаны для авечак. На весну засею гектар кукурузы і салодкага лубіну на квашанку. На ёй збіраюся абаперці кармленне сваёй чарады. Зрэшты, хацеўшы мець вынікі з авечкагадоўлі, трэба дбаць пра корм. Трымаю я іх у асноўным у хляве, а корм падвожу амаль усю вясну і лета, па тоне ў дзень.

Андрэй Завадскі ўвесь час займаецца ў тэлевізійным сельскагаспадарчым тэхнікуме, многа чытае сельскагаспадарчай літаратуры. Ужо ёсць у яго дыплом кваліфікаванага гаспадара і акт уласнасці на гаспадарку. Павятовае упраўленне прызнала яму ганаровае званне прыкладнага гаспадара. У 1973 г. у алімпіядзе сельскагаспадарчых ведаў ён заняў першае месца ў павеце і пятае ў ваяводстве. Ва ўзнагароду паехаў на экскурсію па перадавых гаспадарках і навукова-доследных інстытутах, што знаходзяцца ў паўночна-заходняй Польшчы. Журы ваяводскага конкурсу алімпіяды прызнала яму кінакамеру „Аўрора“. І яе Андрэй збіраецца скарыстаць — сфільмаваць асноўныя этапы развіцця сваёй гаспадаркі. У 1973 г. ён быў узнагароджан Сярэбраным знакам ЗСМВ і ўдзельнічаў у Злёце перадавікоў вучобы і працы ў Кракаве. У 1974 г. А. Завадскі заняў I месца ў ваяводскай алімпіядзе сельскагаспадарчых ведаў.

Мяжа ўласнай гаспадаркі не аддзяляе Андрэя ад грамадства. Ён — актыўны грамадскі і маладзёжны дзеяч у сваім сяле і Гарадоцкай гміне. З'яўляецца старшынёй гуртка ЗСМВ у Залуках, намеснікам старшыні гміннага праўлення гэтай арганізацыі ў Гарадку і членам пленума павятовага праўлення ў Беластоку. У 1974 годзе яго прынялі ў рады ПАРП.

Калі мы развітваліся, ён спяшаўся даць вячэрнюю порцыю корму жывёле, каб зараз жа падацца на сельскі сход, які ў той снежны вечар меў адбыцца ў Залуках.

На залуцкай вуліцы ярка свяцілі электрычныя лямпачкі, мітусіліся густыя сняжынкі, і ў гэтым чароўным пейзажы ранняга зазімку асабліва прыгожа малявалася фігура Андрэя Завадскага — маладога энтузіяста сучаснай сельскай гаспадаркі.

Мікалай Гайдук

Фота аўтара

(Працяг са стар. 2)

польску? Пасля сустрэчы высвятлілася. Гэта студэнты з Львова. Аказалася, што прыехалі сюды на канікулы на работу. Пытаю іх, колькі заробяць за два месяцы. 1.000 рублей, адказалі мне, гэта значыць 15.000-20.000 злотых, што там гаварыць — не дрэнна!

Вечарам, пасля сустрэчы, зноў банкет і вясёлая размова. Калі мы ўжо выйшлі з-за сталоў, я амаль лоб у лоб сутыкнуўся з нейкай прыгожай паняй. Пачаў ёй гаварыць розныя кампліменты. Урэшце закончыў: — Мы вас кахаем і вы не дапускайце да сябе японцаў, гэта значыць мужчын. А пані, паказваючы на аднаго здаравеннага пана, пытае мяне:

— А гэтага японца дапускаць?

— І гэтага не! — адказваю.

— А як яго не дапусціш, калі ён мой муж!

Кругом узрыў смеху, я аднак не збянтэжыўся і сказаў:

— Калі так, дык дапускайце, але толькі сімвалічна.

Зноў рогат. Але і пані за словам у кішэнь не палезла.

— Чуеш, — сказала мужу, — ад сёння толькі сімвалічна.

Ад новай хвалі смеху ўскалыхнулася зала!

Канец! Хутчэй на судна спаць.

Скажыце самі, чытачы, ці ж гэта не быў цікавы дзень?

Алесь Барскі

Нашаніўская пара

МАКСІМ БАГДАНОВІЧ
—ЧАСТКА XXXV

Проза. Апавяданні Багдановіча „Марына“, „Гарадок“, „Вясной“ і апавяданне без загалоўка па сутнасці маюць характар эцюдаў, прысвечаных розным тэмам і розным праблемам. Найбольш закончаную цэласную форму мае апавяданне „Марына“. Дадзена ў ім цікавая характарыстыка не так дзіцячай псіхалогіі, як псіхалогіі адносін паміж дзіцём і дарослымі. У цэнтры твора пастаўлена некалькігадовая дзяўчынка Марына.

Асабліва цікавыя апошнія фрагменты апавядання. Там дзіця Марына, назіраючы за дарослым мужчынам, які плача, прымае позу пацяшальніцы і ўжывае тыя аргументы, якімі заўсёды паслугоўваецца дарослы ў адносінах да дзяцей.

„ — Не плач... ну, не плач... як табе не сорамна: такі вялікі, а плачаш... Не плач... Глядзі ж, не плач, а то і я заплачу.

І, бачачы, што Базыль не адбірае рук ад твара, трохі супынілася, але тут жа нешта згадала і пачала шпарка шукаць у кішэні. Праз паўмінуты ў яе кулачку ляжала стракатая цукерка, каторую яна прабавала пакласці ў далонь Базылю, прыгаварваючы разам з гэтым:

— Вазьмі цукерку, толькі не плач. Ах, які ты дурань... Чаго ж ты плачаш? Я ж табе цукерку даю“.

Так мы, дарослыя, гаворым дзецям, калі яны плачуць. Тут дзіця гэтак прамовіла да дарослага, бо ў кожным дзіцяці ёсць элементы дарослага і ў кожным дарослым элементы дзіцяці. Гэтую праўду заўважыў і паказаў у апавяданні Багдановіч.

Апавяданні „Гарадок“ і твор без загалоўка, які пачынаецца ад слоў „Сярод глухой пушчы стаіць невялікая вёсачка“, цікавыя сваім этнаграфічным характарам. Першае з іх прысвечана апісанню мястэчка, другое характарыстыцы вёскі.

Досыць цяжка сказаць, аб якім мястэчку ідзе гутарка ў апавяданні „Гарадок“. Няма тут назвы мясцовасці і не сказана, у якой краіне ён знаходзіцца. Пачынаецца яно амаль казачнай агульнай формулай „Над крутым берагам ціхай, светлай рэчкі, на ўзгорку, стаіць гарадок“. І тут канчаецца агульнасць. Усё тое, што ёсць далей, насычана канкрэтамі, дэталямі, фактамі. Этнаграфізм праяўляецца ў тым, што аўтар дэталёва рысуе і характар заняткаў жыхароў гэтага гарадка і іх класавае расслаенне. Калі чытаем твор, здаецца нам, што Багдановіч пабываў у нейкім мястэчку і дакладна апісаў яго жыццё. Тым часам мы ўпэўнены, што пісьменнік ніколі не бачыў таго, аб чым гаворыць. Чаму? Аўтар апісвае, як кавалі ў кузнях куюць „шэломы“ і „кальчугі“. Гэта значыць, што жыццё, прадстаўленае ў апавяданні, адносіцца да глыбокага мінулага. Вядома, што ў XX ст. кавалі ўжо не кавалі такой вопраткі. Значыць, у гэтым творы маем дачыненне толькі з уяўленнем пісьменніка аб далёкім-далёкім мінулым. Але пішучы аб гэтым глыбокім мінулым, пісьменнік карыстаецца такой вялікай колькасцю фактаў, што стварае ўражанне, быццам усё гэта адбывалася на яго вачах.

Вось у гэтым якраз і праяўляецца сапраўдны літаратурны дар.

Такі ж, амаль навукова-даследчыцкі этнаграфізм акрэсліў таксама характар апавядання без загалоўка, якое пачынаецца ад слоў „Сярод глухой пушчы“.

Так, як і апавяданне „Гарадок“, гэты твор сваім зместам адклікаецца да далёкіх часоў. Багдановіч апісвае, як селянін Каліна разам з сваімі пяццю сынамі прыйшоў у пушчу, выкарчаваў яе, спапяліў, абярнуў ва ўраджайнае поле. Багдановіч выступае тут як дасканалы знаўца старыны, сямейнага побыту, абраднасці.

„Калі памёр Каліна, зрабілі дзеці па ім памінкі — трызну і пахавалі яго ў зямлі, паклаўшы туды яго лепшыя і патрэбнейшыя рэчы: сякеру, нож, агніва, красала і шмат іншага. Рабілі так, бо думалі, што ўсё гэтае будзе патрэбна бацьку на тым свеце, як і на гэтым. Каб успакоіць бацькаву душу, чатыры разы на год спраўлялі „дзеды“, па радаўніцу насілі страву на бацькаву магілу, каб было яму што пад'есці. Думалі, што праз гэтае бацькава душа будзе памагаць ім у гаспадарцы і адверне ад іх усялякае ліха.

І ўсе іншыя русічы таксама пакланяліся душам бацькоў. Апроч гэтага, пакланяліся яны сонцу, бо ад сонца найбольш залежала ўся іх гаспадарка, увесь іх быт...“

Гляньце, колькі ў гэтым фрагменце мастацкай навуковасці! Як умела пісьменнік выкладыў у лёгкай, займальнай форме свае веды аб фальклорна-этнаграфічным мінулым свайго народу.

Апошні празаічны беларускі твор Багдановіча „Вясной“ — гэта імпрэсія, эцюд, песня ў чэсць вясны.

Пісьменнік усхвалявана апавядае аб красе вясны, аб яе ўплыве на душу чалавека. Апавядае аб найпрыгажэйшай еднасці. Аб еднасці чалавека і зямлі. У гэтым апавяданні ёсць нешта першабытнае, язычаскае, але не чужое яму і супер-сучаснае, экзальтаванае. Апавяданне „Вясной“ гэта твор аб тым, што ў нас і ў зямлі прыгожае. А гаворачы дакладней, твор аб тым, як зямля выклікае да жыцця ў нашым сэрцы хараство. А хараство заўсёды разнаколернае і многазначнае, такое, якім быў Багдановіч.

СЕННЯ І ЗАЎТРА ГМІННЫХ ЦЭНТРАЎ

Храбалы

Храбалы — адна з найменшых вёсак, якая набыла ранг гміннага цэнтра. Нягледзячы на тое, што раней была тут сядзіба былога Прэзідыума ГРН, не было ў гэтай вёсцы ані школы, ані клуба. Адным з большых дасягненняў Храбалоў быў пункт аховы здароўя (у ім працуе дасканалы лекар, аб якім разыходзяцца ў ваколіцы словы ўдзячнасці) і адміністрацыйны будынак, у якім і цяпер знаходзіцца гміна.

У апошнія дні мінулага года наведалі мы Храбалы. Начальніка гміны таварыша Уладзіміра Ляўко засталі за сталом. Знаёміўся з карэспандэнцыяй, якая надышла з павету. Ён, як заўсёды, ветліва сустракае нас і ахвотна расказвае аб сваім мікрараёне, аб дасягненнях сельскагаспадарчай вытворчасці, аб узросце (хаця невялікім) жывёлагадоўлі і на фактах паказвае, што іх гміна па рэалізацыі планаў Беласточчыны ў галіне жывёлагадоўлі свае планы нават перавыканала, нягледзячы на неспрыяльныя атмасферныя ўмовы, якія мелі адмоўны ўплыў на падрыхтоўку пашы. Затым начальнік гміны гаворыць аб перадавых жывёлаводах — Васілю Барысюку з Кнаразоў, Міхасю Міранюку з Гацькоў, Васілю Коршаку з Храбалоў, Івану Гліве, Пятру Сідаруку і інш. Гмінная сельскагаспадарчая служба ўсё робіць, каб раўняцца на найлепшых.

Значна дапамагае ў гэтым камасацыя сялянскіх зямель. У мінулым годзе закончана ліквідацыя цераспалосіцы ў Райску, Храбалах і Гацьках. У выніку яе выдзелена 350 га дзяржаўнага фонду зямлі. У наступным годзе закончыцца камасацыя ў Плюцічах і Яцэвічах. Там таксама выдзеліцца 400 га дзяржаўнага фонду зямлі. Загаспадарвае гэтыя землі ПГР. І гэта адзіны правільны шлях, таму што сельскагаспадарчыя гурткі не ўпраўляюцца ў загаспадарванні большых абшараў зямельных угоддзяў. 1976 і 1977 гады прынясуць палёгку сялянам у Дзянісках і Плёсках, дзе таксама будзе ліквідавана цераспалосіца. Многія старэйшыя гаспадары здаюць зямлю дзяржаве. У гміне Храбалы за пенсію перадаюць дзяржаве свае гаспадаркі 70 гаспадароў. 50 сялянам ужо выдадзены пастановы аб пенсіі.

На працягу мінулых двух гадоў гміна ў Храбалах умацавалася арганізацыйна і, маючы значна большыя правы, чым былы ПГРН, добра служыць насельніцтву і дзяржаве. Пройдзе некалькі гадоў, і зменіцца аблічча гэтай вёскі. Храбалы, так як і іншыя гміны, маюць апрацаваны план развіцця да 1980 года.

У самім гмінным цэнтры ўжо ў мінулым годзе шмат зроблена. Адноўлен пункт аховы здароўя, створан аптэчны пункт, пашырана вуліца, зроблены кравэнжнікі, а ў бягучым годзе будуць паложаны ходнікі і асфальт на маставой.

Ужо ўсё гатова, каб разбудаваць адміністрацыйны будынак. Сваё памяшканне ў разбудаваным будынку будзе мець пошта.

Бельскі ГС пабудуе будынак, у якім будуць рабіць паслугі „Практычная пані", цырульнік і інш. Будзе пабудавана вялікая крама на прамыслова-спажывецкія тавары.

У Храбалах няма школьнага памяшкання. Гмінная зборная школа знаходзіцца ў цесных сялянскіх хатах. У 1976 г. распачнецца будова прыгожага школьнага будынка, кошт якога складзе 18 мільёнаў зл.

Да 1980 г. прадбачана таксама пабудаваць жылы блок для 18 сем'яў. Жыць будуць у ім настаўнікі, працаўнікі гміны (цяпер амаль усе працаўнікі гміны даязджаюць), пошты, аховы здароўя і г.д. Варта заўважыць, што ў пункце аховы здароўя будзе хутка працаваць таксама стаматолаг.

Пройдзе некалькі год, і жыхары ўсіх 12 вёсак, якія належаць да гміны, амаль усе свае справы змогуць уладжваць у Храбалах. Бо тут улада, тут лекары, тут пошта, школа, крамы і паслуговыя пункты.

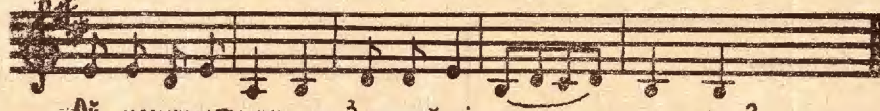
Членаў ПАРП у гміне налічваецца 160 чалавек. Гмінны камітэт ПАРП, які ўзначальвае штатны сакратар Мар'ян Казлоўскі, добра працуе і з'яўляецца сапраўдным палітычным кіраўніком у сваім асяроддзі, у сваім мікрараёне.

М. Хмялеўскі

ФАЛЬКЛОР

ХРЫСЦІННАЯ

— Ой, хмэлю мой, хмэлю,
Нэ по дэрэві ходіш.
Ой, чом жэ ж ты, хмэлю,
З голоўкі нэ выходіш?
— Ой, як я маю
З голоўкі выходіті —
Нэ по поўной чароньцы
Мэд-горэлоньку піті!
Мэд-горэлонька —
Чужая сторононька.

Молода дівчына —
Чужая намовонька.
— Дівуютсе людэ:
„О, то што за такое?"
А то наробіла
Мэд-горэлонька тое.
Іду до корчомкі,
Як паньская дітіна —
Іду із корчомкі,
Як маті народіла.

Ад Антаніны Якімюк, 1902 г. нараджэння, вёска Шчыты Бельскага павету, запісаў 8 кастрычніка 1974 г. Мікалай Гайдук. З магнетафоннай стужкі нотны запіс зрабіла Людміла Панько.

ТАК БЫВАЕ...

ДАІГРАЛАСЯ

Не ведаю, хто гэта сказаў, што сярод гарадскіх жанчын толькі тая добрая і верная жонка, якая не мае пад дастаткам ані грошай, ані часу. Бацькі Ірэны К. жылі заможна. Давалі Ірэне грошай больш як трэба. А калі маладая дзяўчына добра апранута і сытая, дык грошы траціць у кавярнях, у рэстаранах. Яна і курыць, і п'е, і на „данцынгі" ходзіць. Тады знойдуцца спецыялісты, якія высысаюць грошы і вялікімі сябрамі яе лічацца. Ірэна закончыла сярэднюю школу, выйшла замуж, нарадзіла сына, якім поўнасцю заняліся бацькі. Яна працавала ў краме. Муж яе, клапатлівы, працавіты чалавек, па супольнай згодзе выехаў на паўгода на Шлёнск, на вельмі добраплатную работу. Пачаў насіцца з думкаю, каб купіць „Сірэнку", і таму за доўгім грашом пагнаўся на другі канец Польшчы.

Ірэна працавала, да дзіцяці ніколі не спяшалася, бо бабуля лепш умела даглядаць унука, чым маці. Стала яна ў кавярні заходзіць, стала шукаць для сябе прыемных уражанняў і знайшла маладога чалавека, з-за якога забылася аб вернасці мужу. Хадзіла з ім па рэстаранах, гуляла часта да поўначы і рахункі плаціла па 500, 600, а нават 800 зл. „Адкуль ты грошы бярэш?" — спытаў аднойчы ў яе ўхажор. „Бацькі мне даюць, кажуць, што раз бывае маладосць і не трэба марнаваць маладых год", — адказала яму.

Але тых грошай, якія давалі бацькі, не хапіла б на рэстараны першай катэгорыі. Ірэна пачала браць грошы, утаргаваныя ў краме. Брала і гуляла, зусім не думаючы аб тым, што ўсё гэта да часу, што выкрыецца злачынства. І выкрылася. У касе пасля „рэманэнту" не хапіла 90 тысяч. Ірэну арыштавалі. На судзе прызналася яна да віны. Яе гуляшчае жыццё падчас адсутнасці мужа было прадстаўлена на судзе пракурорам.

На судзе прысутнічаў яе муж, і гэта было для яе найстрашнейшае, бо ў лістах жа пісала яна яму, што вельмі па ім сумуе, нікуды не ходзіць і нікім не цікавіцца.

Муж не сцярпеў знявагі, не падышоў да жонкі ў час перапынку працы суда, калі дазвалялі з ёю гаварыць. Не чакаў прыгавора суда і не хацеў ведаць, на колькі засуджана жонка. Прыйшоў дамоў, у хату бацькоў жонкі, вылаяў цёшчу за тое, што не пратэставала супраць распуснага жыцця дачкі, забраў двухгадовага сына і выехаў назад на Шлёнск.

Ці паступіў правільна, цяжка сказаць. Шкада нявіннага дзіцяці.

М. Сваяк

НА СПАРТЫЎНАЙ НІВЕ

ЮРКА ТРУСЕВІЧ

Васемнаццацігадовы Юрка Трусевіч з Новага Ляўкова Гайнаўскага павету дабіўся добрых вынікаў у спорце. Яшчэ ў пачатковай школе ён найлепш кідаў ядро. Калі вучыўся ў восьмым класе, удзельнічаў у міжшкольных спаборніцтвах па лёгкай атлетыцы і заваяваў першае месца ў павеце. На ваяводскай алімпіядзе ён заняў заслужанае пятае месца. Асабліва вылучаўся сярод скакуноў і ў кіданні ядра.

На гміннай алімпіядзе ў Нараўцы Юрка Трусевіч скочыў 5,13 м і заваяваў першае месца. У вышыню ён скочыў 1,45 м і кінуў ядро на адлегласць 11,48 м. У гэтых спаборніцтвах заняў другое месца. Гэта мінулагоднія вынікі.

Юрка Трусевіч вучыцца ў прафесіянальнай школе ў Гайнаўцы. Ён у вольныя хвіліны ходзіць на трэніроўкі, цікавіцца рознымі спартыўнымі розыгрышамі на стадыёне, чытае спартыўныя газеты. Юнак гэты не толькі спартсмен, але і заўзяты балельшчык.

Бацька Юркі прасіў дадаць, што яго сын з'яўляецца незамянімым памочнікам на гаспадарцы. У мінулым годзе, як вядома, часта ішлі праліўныя дажджы. Немагчыма было касіць траву касілкай. Таму Юрка скасіў яе касою. Выпала на яго долю больш двух гектараў сенажаці.

Тэкст і фота **Я. Цялушэцкага**

Канявод з Ляўкова

Селянін Васіль Трусевіч, жыхар вёскі Новае Ляўкова Гайнаўскага павету, ужо 27 гадоў гадуе жарабцоў. Коней гадаваў таксама яго бацька. Жарабцы Васіля Трусевіча на спецыяльных аглядах займаюць першыя месцы. Таму канявод атрымлівае грашовыя прэміі і дыпломы. Ляўкоўскі гаспадар гадуе пераважна жарабцоў арданскай і сакольскай пародаў. Некаторыя з васьмі выгадаваных ім жарабцоў мелі цікавыя мянушкі: Мацек, Пальмір, Бучач, Густан. Аб кожным з іх Васіль Трусевіч ахвотна расказваў бы цэлымі гадзінамі. Кожны пакінуў след ва ўспамінах. Конь, вядома, гэта жывёла, якая за гады пачынае ўсё лепш разумець свайго гаспадара. Конь верны памочнік селяніна.

Васіль Трусевіч ахвотна дзеліцца сваім вопытам з усімі, хто цікавіцца гадоўляй коней. У яго конь заўсёды добра дагледжаны, чысты і моцны. Ён неўгамонны і нястомны. А да таго слухаецца толькі свайго гаспадара.

Тэкст і фота **Я. Цялушэцкага**

Гаспадар і яго жарабец Густан.

ВЕР-НЕ ВЕР

Наша чытачка К. П. піша: „Прысніўся мне сон: ела я хлеб-разовец, чорны, але свежы, пышны, на дзіва смакавіты. Ела я яго з вялікім задавальненнем. Можа Астрон дапаможа мне высніць, што азначае гэты сон і ці не прадвяшчае чорнай бяды?“

Калі вам прысніўся **хлеб на палях,** г. зн. збожжа буйное, густое, што сыпнула шчодра, — чакае вас поспех і багацце.

Хлеб печаны, белы, свежы — здароўе і радасць.

Калі ж вам прысніўся **чорны, чэрствы хлеб** чакае вас цяжкая праца і беднасць.

Па ўсяму відаць, што сон ваш, аднак, добры. Хіба ж сённяшні разовец, хаця і чорны ён, але, як ведаюць усе, найбольш здаровы і, як вы пішаце, быў у сне свежы, пышны, смакавіты, можа прадвяшчаць нядобрае?.. Чакае вас тады, бадай, вялікае задавальненне.

Астрон

Этнаграфічнае акенца

Вёска Іванкі Гайнаўскага павету. *Фота Я. Цялушэцкага.*

Кансультацыя юрыста

ПЫТАННЕ: На аснове завяшчання жонка памершага атрымала ўсю яго маёмасць, з тым, што запісам была абавязана аддаць сыну пляц, які знаходзіўся ў горадзе і быў часткай нерухомай маёмасці. Згодна з завяшчаннем, суд сцвердзіў, што адзінай наследніцай з'яўляецца яго жонка. Сын атрымаў свой пляц, але не мае ўласнасці гэтага пляцу, бо ў рашэнні суда названа толькі яго маці. Што ён павінен зрабіць, каб пляц быў перапісаны на яго? Ён хоча пабудавацца на пляцы.

АДКАЗ: Паколькі маці яго згаджаецца аддаць яму пляц, справа можа быць аформлена ў натарыуса. Калі б паміж маці і сынам узнік спор, справу мог бы вырашыць суд. Калі спадкадаўца запісвае ўсю маёмасць аднаму наследніку, а абавязвае яго, каб ён выдаў іншай асобе канкрэтны прадмет (у нашым прыкладзе пляц), суд сцвярджае правы на спадчыну толькі на аднаго наследніка, а другі мае права патрабаваць выдачы яму гэтага прадмета. Дабраахвотная выдача не пераносіць права ўласнасці. Да гэтага неабходна або натарыяльная ўмова, або асобнае рашэнне суда. Калі спадчыну складае гарадская нерухомая маёмасць, падзел яе можа быць праведзены толькі дзякуючы згодзе гарадскога ўпраўлення. Без гэткай згоды ані суд, ані натарыят у нашым прыкладзе не перанясуць уласнасці на сына.

Беларускія кнігі

У кнігарні імпартных выданняў „Дом кнігі“ ў Беластоку, вул. Кілінскага 10, можна набыць наступныя кнігі на беларускай мове:

Змітрок Бядуля, Апавяданні, 1973, стар. 160, цана 3 зл.

Зборнік складаюць самыя папулярныя апавяданні пісьменніка. Уступны артыкул І. Кудраўцава, прысвечаны творчасці Зм. Бядулі.

Беларускія народныя казкі, 1973, стар. 144, цана 8 зл. 10 гр.

Выбраныя казкі пераважна ў літаратурнай апрацоўцы А. Якімовіча і Я. Коласа. Каляровыя ілюстрацыі А. Лось.

Пятро Глебка, Наш лес, 1973, стар. 30, цана 2 зл. 70 гр.

Кніжка адрасавана малым чытачам. Каляровыя малюнкі З. Петрушэні.

Васіль Вітка, Беларуская калыханка, 1971, стар. 40, цана 1 зл. 10 гр.

Паэма, прысвечаная матчынай калыханцы — першай цудоўнай народнай песні, якую мы чуем, прыходзячы на свет.

Кнігарня таксама высылае кнігі за паштовым залічэннем. Запатрабаванні кіруйце па адрасу:
„Dom Książki” 15-089 Białystok, ul. Kilińskiego 10.

(мг)

Куток практычных ведаў

У здаровым целе здаровы і дух

ЯК УПЛЫВАЕ НАДВОР'Е НА ЗДАРОЎЕ ЧАЛАВЕКА

Многія людзі задаюць сабе сёння пытанне: чаму так хваравіта адчуваюць яны розныя змены пагоды?

Так, даўней гэтак не было. Зразумела, што сто год таму назад чалавек быў менш уражлівы на надвор'е. Але тады ён хадзіў пехатой, не жыў у аграваных паравым ацяпленнем кватэрах, часцей мок на дажджы і пражыўся на сонцы. Адным словам, больш часу праводзіў на лоне прыроды, быў бліжэйшы да яе і таму менавіта быў дастаткова адпорны на яе атакі.

Жыццё сённяшняга чалавека вучоныя называюць фізічным дыскамфортам — недахоп стымуляцыі арганізму натуральнымі сіламі прыроды. Гаворачы працай, цывілізацыя зрабіла чалавека менш загартаваным, і таму чалавек адчувае цяпер сябе так дрэнна з-за капрызаў прыроды. Заўважце, напрыклад, як лёгка мы сёння прастуджваемся, як часта маем катар.

Сённяшні жыхар нашай планеты рэагуе значна больш жыва на адвечныя з'явы прыроды, дзякуючы якім вагаецца надвор'е і клімат. Яго арганізм адказвае на гэтыя з'явы складанымі біялагічнымі рэакцыямі, якія адбываюцца ў асноўным у сферы нервовай сістэмы.

Рэакцыі гэтыя бываюць розныя. У адных нізкі ціск атмасферы выклікае галаўныя болі ці хваробу страўніка. У іншых — соннасць і аслабленне. У адных тармазіцца час рэакцыі на знешнія стымулы, у другіх наадварот — пачынаецца бяссонніца, узмацняецца ўражлівасць на боль. Сёння ёсць нават навука, так званая біяметэаралогія, якая з'яўляецца нібы спалучэннем медыцыны з фізікай атмасферы. Чалавека, уражлівага на надвор'е, назвала яна метэарапатам.

Зразумела, нельга сцвярджаць, што ўсе мы імі з'яўляемся. Аднак, несумненна, што найбольш іх знаходзіцца сярод жыхароў вялікіх гарадоў. Тут, у сваю чаргу, найбольш уражлівыя хварэюць хваробамі цывілізацыі: сэрца, крываносная і дыхальная сістэмы, жалудак, нервовая сістэма. Гэтыя людзі рэагуюць не толькі на ваганні надвор'я на працягу дня, але і на поры года. Вядомыя асенне-вясновыя крызісы язваў жалудка, сэрцавых хвароб, астмы і г.д.

Сёння спецыяльная інфармацыйна-асцерагаўчая біяметэаралагічная служба апрацоўвае штодзень паведамленні аб біяметэаралагічнай сітуацыі. Яны маюць вялікае значэнне для працы лётчыкаў, шафёраў, людзей, якія працуюць у прамысловасці. Усюды там, дзе патрэбна, як кажуць, „ясная галава“, хуткі рэфлекс, канцэнтрацыя ўвагі, максімальная псіхафізічная спраўнасць. Ці сённяшні чалавек беспаваротна здадзены на ласку прыроды? Ёсць на гэта рада, але не ў выглядзе кавы ці таблетак на ўспакаенне або ажыўленне. Перш за ўсё трэба ўрэгуляваць свой дзень. Наладзіць прапорцыі паміж працай і адпачынкам, раней устаючы і раней кладучыся спаць, а таксама сочачы за рэгулярнымі гадзінамі спажывання ежы. Старацца спаць пры адкрытым акне, як найбольш хадзіць пехатой, мыцца халоднай вадой і рабіць масажы жорсткай шчоткай, не занядбоўваць ранняй гімнастыкі.

Эскулап

Сардэчныя тайны

Дарагое „Сэрцайка“!

Мне 25 год. Хацеў бы ажаніцца, мець сям'ю, але я не ўпэўнены, ці змагу быць добрым мужам, бацькам...

Да гэтай пары вёў я жыццё бестурботнае, былі розныя дзяўчаты... Жыў заўсёды сённяшнім днём. І аднойчы вось пазнаёміўся з Галяй. Была зусім іншая, мілая, талковая, а да таго прыгожая якая!.. Цягнула мяне да яе. А яна намаўляла, каб пакінуў сяброў ды гарэлку, каб не граз далей, як казала, у гэтым „багне“. А я ўсё ж больш бываў з імі і Галю наведваў толькі час ад часу. Зарабляў я добра, але грошай заўсёды не хапала. І задумалі мы з сябрамі грошы здабыць. Аграбілі краму. Папалі ў рукі міліцыі. Пасадзілі нас за краткі, там прасядзеў восем месяцаў. І толькі тады, у турме, прааналізаваў я сваё жыццё. Адчуў, як патрэбна мне Галіна, яе добрыя рады. Адважыўся напісаць ёй пісьмо, хоць адказу не спадзяваўся, думаў, што мяне ўжо пакінула. Адпісала вельмі хутка. Потым былі яшчэ лісты, сардэчныя, чуллівыя. Больш ніхто мной не цікавіўся. Забыліся і сардэчныя, як калісь здавалася, сябры, і вясёлыя дзяўчаты. І толькі яна асталася маёй падпорай і надзеяй. Цешылася, калі вярнуўся з турмы. Цяпер працую, пакінуў былых сяброў, у кілішак менш заглядаю, аднак не ведаю, ці пасля ўсяго гэтага я маю права быць мужам і бацькам?

Ігар з Бельшчыны

Ігар! Тваё жыццё павінна быць табе навучкай на будучыню. Шукальнікі лёгкага жыцця найчасцей праігрываюць. Жыццё (гаварыў Мікалай Астроўскі) трэба пражыць так, каб не было пакутліва крыўдна за бязмэтна пражытыя гады. Добра, што зразумеў ты сваю памылку і стараешся яе выправіць. Сабутыльнік — гэта яшчэ не сябар. Забудзься пра гарэлку, а знойдуцца і сапраўдныя сябры. Галя — першы з іх. Думаю, што сябар надзейны на ўсё жыццё.

„Сэрцайка“

САКРАТ ЯНОВІЧ
СЯРЭБРАНЫ ЯЗДОК

Уладак Прончык рубаў дровы, калі прыйшлі да яго і сказалі:

— Здрастуйце!

Па-руску.

— Добры дзень, — адказаў на прывітанне.

— Заўтра к паліцмайстру, у Саколку, — сказалі.

Прончык спалохаўся. Потым перапалох вырас у злосць; адвячоркам пасварыўся за штосьці з жонкаю, лёг на лаву. У галаве па-чмялінаму гудзела.

Прамітусіўся да цямна — карміў жывёлу.

Апоўначы падыйшоў да жонкі, сказаў ёй:

— Пабачу карову... — на днях мелася выцеліцца яна.

На панадворку — холад. Ад Чортавага луга — туман з-над цёплых затокі. Прончык прытаіўся пад страхою. У Радэля заўзята брахаў сабака, аж пакуль не крыкнуў на яго, відаць, сам гаспадар. Да іх хтосьці прыйшоў, але ў вокнах — цёмна! Мо сваяк?

У ногі даймаў мароз. Асцярожна стаўшы на звязку сухой саломы, адчуў палёгку, варушыў пальцамі, рабіў гэта так, каб не хруснула ніводная сцяблінка. Шахацелі мышы. Добра прызвычаіўшы зрок да цемені, Прончык прыглядзеўся да кожнага слупіка, дрэва, вугла, улоўліваючы найменшы шолах або рух. Меў план: цераз вішнёвы зараснік пойдзе ў рэдкалессе, што на ўскраіне поля, далей — у лес. Нельга выходзіць на прастору, а каб не скрыпеў снег пад нагамі, не ступаць трэба, але сунуцца, быццам на лыжах, падэшвамі шаруючы па зямлі, неглыбока, плытка.

Пайшоў да лесніка Адама Вільдовіча, разбудзіў яго.

— Што здарылася, Уладак? — маўклівы твар Прончыка ўстрывожыў яго.

— У Саколку клічуць! — цяжка асунуўся ў куце. Дыхнула трывогаю. Дадаў: — Паліцмайстар кліча...

— Сабакі! — Вільдовіч сеў побач.

Замаўчалі.

Прончык, усё роўна, бы прынёсшы мяшок сырога збожжа, адпачываў. Вільдовіч устаў, ціха ўстаў, аж Прончыку зрабілася несамавіта ад таго.

— Пагляджу на двор.

— Нікога не заўважыў, сядзь, — Прончык доўга не падыходзіў пад хату Вільдовіча.

— Ты — кудою ішоў?

— Зараслямі, ад Чортавага луга, — і растлумачыў: — Цераз багоннік, ускрай бяздонніцы...

Вільдовіч памкнуўся да пячы, каб запаліць лучыну: дурная звычка! Хутка сеў назад. Зусім блізка мармытаў праз сон кот, гукала сава.

Гаварылі папоцемку.

— Ад часу, калі нашы забілі Панкевіча, паліцыя нічога не ведае пра паўстанцаў, — гаварыў Вільдовіч, голас дзеравянеў. — Паліцыя наогул ведае стольк, колькі ёй хтосьці скажа або данясе...

— Думаеш, хтосьці нагаварыў ім на мяне? — Прончык не мог супакоіцца.

— Магчыма... — і Вільдовіч укусіўся ў язык: яго ашаламіла здагадка, ад якой засохла ў горле і якую пабаяўся выказаць. „Аднак, трэба сказаць, трэба папярэджваць факты, — тлумачыў сабе. — Як я мог усумніцца ў Прончыку! Не можна дзейнічаць, нікому не давяраючы...“

Вільдовіч сказаў:

— Слухай, Уладак: здаецца, справа будзе ў чым іншым... Паліцмайстар не кліча, каб арыштоўваць...

Дакончыў Прончык:

— Хочуць зрабіць з мяне шпіёна?

Добра здагадаўся ён і таму моцна засоп.

— Думкі паліцыі — таемныя ды хітрыя, — засмяяўся Вільдовіч. Стала лягчэй.

Кот, і той мармытаў пасмешліва...

— Уладак, — Вільдовіч падсеўся бліжэй. — Будуць пытаць цябе пра паўстанцаў: не пярэч, што бачыў іх, бо не паверачь табе. Гавары праўдзіва, але так, каб нікому не пашкодзіць. Перад усім — без прозвішчаў гавары, не падавай ім дакладных месц. Паліцыя пераканаецца, што кажаш праўду, ды замала ведаеш. Тады, бадай, спрабуюць цябе завербаваць на супрацоўніка, бо падумаюць, што ты далёкі ад паўстання. Не адмаўляйся ад супрацоўніцтва, згаджайся, ды не падпісвай, чуеш, ніякіх паперкаў. Памятай: згаджайся, не падпісвайся! Рабі з таго ганаровую справу... — Вільдовіч разважаў варыянты.

„Добра табе раіць камусьці,“ — незнарокам падумалася Прончыку. Ён вярнуўся ад Вільдовіча з моцным болем у галаве.

На досвітку рушыў у Саколку. Не даходзячы да яе, у Куроўшчыне яго перапыніў казацкі патруль. Быў дзень.

У Саколцы, ля канцылярыі паліцыі, стаяў вартавы.

— Ты куды? — да Прончыка.

— Паліцмайстар клікаў.

— Ага, — вартавы расхмурыўся, Прончыкавы рукі на месцы. — Пачакай, — прывёў жандара.

Жандар не цікавіўся, адрэзаў паводле звычкі:

— Ідзі за мною.

Увайшлі ў нейкі калідор: паабапал — дзверы, цёмныя, як бы іх ніхто не адчыняў. У Прончыка выступіў пот на ілбе, памакрэла сярэдзіна.

Апынуліся ў вялікім пакоі: дыван, мяккія крэслы — і шчуплы, малады

ТРЫБУНА чытачоў

ДАРАГІЯ НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ!

Сардэчнае дзякуй вам за прысланыя святочныя і навагоднія прывітанні і пажаданні. Да новых частых сустрэч з вамі — пісьмовых і асабістых.

Трыбуна чытачоў

ВОСЕНЬСКІ ЗАМАЛЁВАК

Вось і восень прыйшла,
Апусцела шырокае поле,
І апошняй красой
Адцвілі у барах верасы,
І халодным вятрам
Ёсць для танцаў даволі раздолля,
Зрэдку муцяць спакой
Пералётных гусей галасы.
У даліне цар-дуб
Прызадзіх ля сівога кургана,
Быццам той багатыр
Ва ўбранні сталёвым сваім,
Успамінае сяброў,
Што ў магіле ля ног пахаваны,
Іх спакой беражэ
Ды чакае з падмогай жывых.
А на схіле гары,
Ліст дрыготкі раняюць асіны, —
Сцелюць з золата — чырванню
тканы абрус,
Ды з нябёс далятае
Песня-крык жураўліны:
Ты жывы, не сумуй,
Дарагая для нас Беларусь!

Ул. Верас, Маладзечна

ПТУШКА

Як добра быць птушкай
лятаць па-над лесам
спяваць дрэвам
палям
людзям
кветкам.
Хістацца ў паветры
плаваць у белай хмары
і ветруісці наўздагон.
Быць вольным як думка
вясёлым як сонца
знаць толькі шчасце
смех
радасць.
Ляцець аж да сонца
у далёкі край нязнаны
усё бачыць і чуць
пазнаць і даследваць.
Каб толькі мне клеткі
ніколі не ўбачыць
ці птушкай
астацца ў няволі
бо там свет стае сумны
нямілы
і горкі
хоць ежы й напітку даволі...

Юрка Панасюк, Бельск

ДОБРАЯ АЦЭНКА

У канцы мінулага года ва ўсіх партыйных арганізацыях праводзіліся выбарчыя сходы. Такі сход адбыўся ў палове снежня ў Чаромсе.

Партыйная арганізацыя гміны Чаромха зрабіла ацэнку сваёй дзейнасці, падрыхтавала праграму працы на бліжэйшыя гады 1975-76. У дыскусіі прыняло ўдзел 14 асоб. Усе ўдзельнікі звярталі асаблівую ўвагу на ўнутрыпартыйныя справы, на падрыхтоўку і абмен новых членскіх білетаў. Многа месца прысвяцілася ідэалагічна-палітычнаму навучанню і пашырэнню радоў партыі.

Многія ўдзельнікі звярталі ўвагу на сельскагаспадарчыя справы: на павышэнне жывёлагадоўлі, раслiннай вытворчасці, на выкарыстанне кожнага гектара. Чаромхаўская гміна мае тут агромныя рэзервы.

На канферэнцыі была праведзена ацэнка дзейнасці гуртка сельскагаспадарчай падрыхтоўкі ў Ставішчах. Амаль усе крытычна выказаліся аб яго працы. Ставіскі сельгасгурток праяўляў недастатковае зацікаўленне сельскагаспадарчай вытворчасцю, асабліва дрэнна было з паслугамі сялянам. Добра былі ацэнены сельскагаспадарчы кааператыў у Зубачах.

Вялікім дасягненнем гміннай чаромхаўскай партарганізацыі былі грамадскія чыны. За мінулы год яны дасягнулі мільёна злотых. Члены партыі ў гміне актыўна прымалі ўдзел у пабудове дарог Чаромха-Зубачы і дарогі ў палёх Чаромха.

Вельмі крытычна была ацэнена праца кляшчэлеўскага ГС-у, які мае вялікія недахопы ў забеспячэнні крамаў. Але ў будаўніцтве на тэрыторыі Чаромхі кляшчэлеўскі ГС мае дасягненні. Нядаўна быў аддадзены тут у карыстанне новы рэстаран, а цяпер будуецца сучасны павільён для вясковага тавагарнага дома.

І сакратаром гміннага камітэта ПАРП у Чаромсе быў выбраны Казімір Краўчык, арганізацыйным сакратаром — Эдвард Беднарчык, сакратаром па сельскагаспадарчых справах — Міхась Маркевіч, а прапаганды — Мікола Міхальчук. У новы гмінны камітэт увайшло 14 асоб.

Мацейка

КРАДУЦЬ

Веласіпед — рэч нібы малаважная, але, як ніколі, гінуць яны цяпер з-пад платоў бясследна. Пераважна на гучных забавах, дзе многа людзей, натоўп... Маладыя людзі ставяць веласіпеды дзе папала — пад плот, корч.

Бываюць выпадкі, што ўкрадзены веласіпед знойдуць праз тыдзень у хмызняках, у рове. Відаць, малады жулік не мае чым дабрацца дамоў, бярэ першы лепшы веласіпед і едзе, а пасля кідае дзе папала. Але пераважна крадуць назаўсёды. А ў апошні час крадуць нават з панадворкаў. Масавай пакражы веласіпедаў ніяк не могуць спыніць органы парадку. А XX ж век.

М. Панфілюк

ГС у Гайнаўцы

Мы, старэйшыя жыхары горада, добра помнім, у якіх умовах працавала і развівалася Гайнаўская спажывецкая спулдзельня „Сполэм". У горадзе было толькі некалькі спажывецкіх і тры прамысловыя крамы. Усе яны змяшчаліся ў прымітыўных прыватных памяшканнях.

Гледзячы цяпер назад, на пройдзеную дарогу і дасягненні, цешыцца не толькі дырэкцыя, але таксама ўсе члены спулдзельні і жыхары горада.

Гайнаўскі ГС налічвае каля 6 тыс. членаў, з іх больш як 400 працуе ў розных членскіх камітэтах, што існуюць пры крамах і ў радзе спулдзельні. Старшынёй рады з'яўляецца Эдвард Куснеж.

У апошні час адбылося пленарнае пасяджэнне рады спулдзельні, на якое былі запрошаны старшыні шасці гайнаўскіх пасялковых камітэтаў. Дырэктар гайнаўскай спулдзельні Вацлаў Бельтэр пазнаёміў членаў і гасцей з дасягненнямі за апошні год.

Фінансавы план — сума 300.870.000 выконваецца паспяхова, толькі завалены план будаўніцтва. Ужо трэці год ідзе, як Бельскае будаўнічае прадпрыемства будуе ў Гайнаўцы спулдзельчы гандлёвы дом на пасёлку „Міленіум". Тэрмін заканчэння будовы быў на вясну 1974 г. Цяпер вызначылі новы тэрмін — красавік 1975 года. Невядома, аднак, ці гэтая дата будзе актуальнай, бо на будове няма аніводнага рабочага.

Апрача таго, спулдзельня ўласнай будаўнічай брыгадай паспяхова будуе піўную на вуліцы Дзяржынскага і краму на вуліцы Ліповай. Сёлета будзе таксама будаваць за 9 млн зл. турыстычны заезд, разбудуецца разлеўня піва і мясная.

Варта яшчэ сказаць, што гайнаўская спулдзельня перабудавала сваю гандлёвую сетку і стварыла добрыя ўмовы працы сваім прадаўцам. Выраслі новыя крамы на вуліцах Дзяржынскага, Бельскай, Варынскага, 1-га Мая, Варшаўскай, Юдзянка, Канапніцкай і некалькі крамаў на вуліцы Леніна. Былі зняты старыя кіёскі, а на іх месца прыйшлі большыя, новыя, відныя. Былі пабудаваны разлеўня піва і газіраваных вод, пякарня, мясная, булачная. Нядаўна была адкрыта на вуліцы Леніна новая кавярня. Прыемна быць членам такой спулдзельні.

Э. Вайсковіч

УЗОР ГАСПАДАРА

У Гайнаўскім павеце закончыўся конкурс „Беластоцкая вёска — гаспадарная і культурная". Вынікі яго вельмі цешаць. Людзі сталі ўжываць больш мінеральных угнаенняў, больш сталі рыхтаваць сіласнай масы, збіраць з гектара больш жыта і бульбы. Шмат гаспадароў атрымала званне „Майстроў сельскагаспадарчай прадукцыі" і „Узорнага гаспадара".

Адным з такіх узорных гаспадароў Гайнаўшчыны з'яўляецца Мікалай Леўчук, сын Андрэя. Жыве ён у вёсцы Старына. Гаспадарыць на землі V і VI класаў на 6 гектарах. Гаспадарыць пановаму і атрымлівае добрыя вынікі ў працы. Ён таксама добры жывёлавод. Ужо шмат год гадуе добрага кныра.

Штогод рыхтуе сіласную масу з лісцяў буракоў, кукурузы і трэцяга пакосу травы. Гадуе 3 штукі быдла, у тым ліку 2 дойныя каровы. За 1974 г. прадаў 4.500 літраў малака, 1.220 кг маладога быдла на мяса і 720 кг свінога мяса.

Ураджай чатырох асноўных збожжавых з гектара ў яго 24 цэнтнеры, бульбы — 215 цэнтнераў, а сена — 65 цэнтнераў. На гаспадарскім панадворку лад і парадак.

У 1975 г. хоча ён павялічыць колькасць мінеральных угнаенняў на гектар, таксама прадукцыю кормy з паплёнаў.

В. Н.

Малады прапагандыст

На нашым здымку Ніна Конах — дзяўчына з вялікай і прыгожай вёскі Чыжы на Гайнаўшчыне.

Ніна любіць родную мову, чытае многа беларускіх кніжак і „Ніву"; прапагандуе беларускую газету.

Фота **В. Буры**

Мы самі магілу капалі сабе

Вёсачка Лазні (Сакольскі павет) ляжыць сярод лясоў і балот Кнышынскай пушчы.

11 кастрычніка 1943 г. быў асенні, халодны дзень. У гэтую ноч не спалася Міхасю Врублеўскаму. Ён чуў, як у лесе ў багне казёл брахаў, совы гукалі, ды пушча шумела. Думкі трывожныя, думкі неспакойныя спаць не давалі, як быццам сэрца штосьці дрэннае чула. Раненька ўстаў Міхась і пайшоў да Кастэцкага Ёзіка. Кажа: „Дзісейшай ночы мяне штота сон не браў, чуў як лес шумеў, ды дзічына гукала, а думкі нейкія страшныя заснуць не далі. Дык што дзісь рабіць будзем? — запытаў у Кастэцкага. — Трэ было б у лес ехаць, на вывазку казаў солтыс і ў полі яшчэ работы многа, а тут неяк рабіць не хочацца".

Зараз жа забурчэў самаход. Трывожна глянуў у акно Міхась Врублеўскі і кажа Ёзіку: „Глядзі, да солтыса прыехала многа немцаў і прывезлі яны многа людзей. Глядзі... глядзі... гэта сакалдзяне — сям'я Красніцкага Антона, Хомчыка Аляксандра, Врублеўскага Сяргея і сям'я Вільчынскага з Вароніч. Ай, ай, мусіць, гэта бяда прыехала. Пайду хутчэй дамоў".

Толькі ўвайшоў Міхась Врублеўскі ў хату, як уваходзіць чацвёра немцаў — гестапаўцаў і крычыць: „Хутчэй да солтыса".

І так сагналі немцы яшчэ некалькі сем'яў з Лазняў. Разам 56 чалавек сабралі. Солтысу загадалі, каб прынёс хутчэй як найбольш лапатаў капаць вялікую яму. Усе мужчыны капалі, а жанчыны і дзеці стаялі, глядзелі і плакалі. А Врублеўскі Вінцук — былы член КПЗБ і шматгадовы вязень санацыйных турмаў быў рыжы і „Рыжым" яго празывалі. Капаў ён магілу і прыйшла на думку яму рэвалюцыйная песня: „Мы самі капалі магілу сабе, шырокую, глыбокую яму, над ней мы сталі на самым краі, страляйце вернее і прамо".

Мужчыны капалі магілу, а гестапаўцы стоячы крычалі. Калі яма была ўжо гатова, немцы падагналі яшчэ жанчын і дзяцей і ўсіх расстралялі. Самі лёгка засыпалі зямлёй і загадалі, каб ніхто да магілы не падыходзіў. Пасля іх ад'езду ў Беласток, варушылася зямля на той магіле. Пайшла гэтая весць па ваколіцы, што ў Лазнях расстралялі столькі людзей, але ніхто не ведаў, якая была прычына.

Прайшлі гады. У „Газеце Беластоцкай" паявіўся артыкул Аляксандра Амільяновіча, што гэтых людзей супрацоўнічалі з партызанскім атрадам Кастуся Каліноўскага. Яны памагалі партызанам ядою, мылі ім бялізну і давалі патрэбныя інфармацыі. Сярод партызан знайшоўся здраднік Яўген Бівойна, які ўцёк да гестапа і пачаў працаваць для ворага. Ён жа і выдаў гестапаўцам гэтых сем'і з Лазняў і Сакалды.

Т.К.

афіцэр з вачыма адкрытымі, як у няверных жонак. Вельмі ветлівы.

— Хвіліначку, калі ласка, — звярнуўся да Прончыка.

Ён падыйшоў да прыгожых, бакавых дзвярэй, далікатна пастукаў у іх і, пачуўшы запрашэнне ўвайсці, нырнуў туды, пакідаючы за сабою напарфумаваныя словы.

— Ужо прыйшоў, — сказаў там да кагосьці. Сказаў да паліцмайстра, натуральна, як той жандар, што прывёў Прончыка і стаіць за плячыма.

Прончык выцер запацелыя далоні: ён чуў гутарку за недакладна зачыненымі тымі дзвярыма.

Запрасілі яго.

Паліцмайстар устаў з-за стала, разлезлага і дарагога, абыйшоў яго ад правай рукі, працягнуў далонь.

— Сядайце, — хацеў прывітацца з Прончыкам, але раздумаў. Ягоная рука ўказала на крэслы з чырвонай матэрыяй.

— Дзякую.

— Сядайце, сядайце.

Прончык сеў.

— Курыце? — паліцмайстар паднёс залочанае пудэлачка з цыгаркамі.

— Дзякую, не куру.

— Добра робіце: курэнне — гэта дурная звычка, — пахваліў Прончыка. — Можна сказаць, грэшная звычка! Так, людзі нашага часу — схільныя да распусты, залішне дбаюць яны аб раскошы, забываючы аб сваіх недасканаласцях. Грашаць і грашаць! — паліцмайстар гаворыць з рэлігійным чалавекам. — Я таксама кідаю курыць, жонка настойвае на гэтым і мае рацыю! Жонку трэба шанаваць і любіць: ад яе залежыць шчасце сям'і. Так, шчасце сям'і — вялікая справа... — паліцмайстар ведаў, што нядаўна Прончык ажаніўся. — Мы, мужчыны, недаацэньваем таго, — сыпаў і сыпаў...

Гаварыў чалавек, у якога адзін прынцып у жыцці: як і каго зганучыць!? Яму пазаўчора снілася, што самога цара ўдалося зрабіць сваім сышчыкам, агентам, падноскам! Цар плакаў, хапаў за ногі, цалаваў боты, прасіў-маліў, каб захаваць у таямніцы адзін дробны факт, зусім дробненькі факцік, выяўленне якога асмяшыла б яго, знішчыла б! Паліцмайстар крычаў на цара: „Ты думаў, што паліцыя — гэта дурні!? Гультаі? Няўмекі!? Бачыш, як непрыкметна ты, цар, знайшоўся ў маёй кішэні?! Запамятай: няма такога чалавека, з якога нельга было б зрабіць анучу! Досыць паскрэбсці палітуру сумлення кожнага ...Так, цар, ты мой!"

О, гэта быў прыкры сон!. Надта ж прыкры. Зараз схамянуўся паліцмайстар, што твар цара быў тварам Прончыка, гэтага абмужычэлага шляхціца. „Нічога, — я цябе прыцісну, ты не выкруцішся з маіх рук! Замаладая ў цябе жонка, каб ты мне тут акунём хадзіў, браток..." — паліцмайстар не дадумаў, бо адчуў, што Прончык гатоў гаварыць. Скваппа ўсміхнуўся, заахвочваючы.

На стале ляжала шыфраваная тэлеграма ад палкоўніка Лосева.

(Працяг будзе.)

NIWA Skr. poczt. 149. 15-950 Białystok. TELEFON 2-32-41. PRENUMERATA: Oddziały „Ruchu", urzędy pocztowe i listonosze. Wydawca RSW „Prasa—Książka—Ruch" Indeks 36911/36671.

АРЫСТЫД

Перабралі добрую сотню мужчынскіх імёнаў, але ніводнае не задавольніла.

— Можа, Веніямінам? — нясмела спытала жонка.

— Не пойдзе, — катэгарычна запярэчыў я. — Так называецца наш загадчык аддзелам. Бюракрат з бюракратаў. Сама разумееш...

Старшы сын з аптымізмам гартаў старонкі слоўніка ўласных імёнаў.

— Феакціст, — падказаў ён.

— Адпадае, — запярэчыў я. — Такое імя носіць адзін мой знаёмы. Сумлення ў яго — ні на грам. Відаць, нарадзіўся тады, калі яго ўжо раздалі.

— Расціслаў?..

— Э-э, ведаю аднаго Расціслава, — махнуў я рукою. — Перад начальнікам ходзіць, быццам кадрыль танцуе.

— Ох, ты ж любіш перабірачку, — умяшаўся мой бацька, якому за семдзесят. — Табе не дагодзіш, як майму рэўматызму.

Я хацеў яшчэ раз растлумачыць, чаму такі патрабавальны да выбару імя, але сын перабіў.

— Давайце спынімся на Галакціёне, — прапанаваў ён.

— А што ж, мілагучна, — падтрымала жонка. — І маштабна. Галакціён, галактыка...

Я напружана калупаўся ва ўласнай памяці.

— Не, не падыдзе, — сказаў, як адрубаў. — Прыпомніў аднаго Галакціёна. У гарадскім упраўленні адказвае за рамонт кватэраў. Члены сям'і безнадзейна схілілі галовы.

— А можа, назавем Арыстыдам? — не спыняўся цесць. — Так звалі аднаго салдата з нашага палка. Гэта было яшчэ ў германскую...

— Арыстыд? — зацікаўлена перапытаў я. — Гм... Імя застарэлае. Цяпер такога і не пачуеш. У кожным выпадку, сярод маіх знаёмых Арыстыдаў няма. Хай жыве!

...Так і назвалі негатыўнага героя маёй гумарэскі. Прынцыповай, што рубае пад самюсенькі корань. Смелай. Вось толькі з імем затрымачка выйшла. Не хацелася, каб нехта са знаёмых падумаў, быццам гэта аб ім...

Дзякуй старому, дапамог.

Леанід Камараў

— *Трэба ж: як нядзеля, дык абавязкова дождж!*

НІЎКА

— *Дзіўна, смярдзіць, як мой гаспадар, але на выгляд — не ён.*

МОДНЫ КАЖУХ

Аднойчы грып мяне адолеў,
Паверце, не для паказух,
А каб не расхварэцца болей,
Я апрануў стары кажух.

На плошчы шмат было народу.
Не думаў я, што выйдзе так:
Кажух з'явіўся крыкам моды,
Звярнуў увагу ўсіх гуляк.

I ўсе гаворадь мне сягоння:
— Які фасон! Які каўнер!
У кажуху дзед пасвіў коней,
А я шыкую ў ім цяпер.

Прадаць! Не, не прадам і брату,
Бо не такі я вам прастак!
...Сваёй каханай я па блату
Купіў у бабкі андарак.

С. Пацёмкін

З ФРАНЦЫІ

— Прадаўшчык, вы што, не зразумелі мяне? Я сказаў, што хачу купіць шчаня паліцэйскай аўчаркі, а вы мне прынеслі шчаня таксы!

— Не хвалюйцеся, мсье, усё правільна: гэтае шчаня з тайнай паліцыі...

ДАСКАНАЛАСЦЬ

— Ну як твой апошні экзамен, сынок?

— Дасканала, мамачка. Пан настаўнік аказаўся вельмі добрым і набожным.

— Як гэта набожным?

— Пасля кожнага майго адказу ён узнімаў рукі і ўсклікаў: „О Божа!..“

БЫЛОЕ

Пажылая пані дзячыне:

— У былыя часы дзяўчыны чырванелі куды часцей, чым цяпер.

— Уяўляю, што ім гаварылі!

СУСТРЭЧА СЯБРОЎ

— Здароў, Вася! Ты дзе цяпер працуеш?

— У міністэрстве!

— Пайшлі, я цябе каньяком пачастую! А на якой ты пасадзе?

— Падлогу рамантую ў калідоры!

— Ты ведаеш, Вася, я забыўся дома кашалёк. Вып'ем калі-небудзь у другі раз.

БОЛЬШ ТАННА

— Навошта ты п'еш самагонку: у ёй ёсць сівушнае масла?

— Вось і добра: на закусь траціцца не трэба!

ДАМА

Прыезджая дама ў гасцініцы заявіла парт'е:

— Думаеце, калі я з правінцыі, дык згаджуся жыць у гэтым маленькім і цесным пакойчыку? Ні за што!

— Супакойцеся, пані, вы занадта спяшаецеся! Гэта ж толькі ліфт.

ДЗЕЦІ

Маці расказвае свайму сыну:

— Пятрусёк вёў сябе дрэнна, і воўк яго з'еў. А калі б Пятрусёк вёў сябе добра, што б здарылася?

Сын: — Воўк усё роўна з'еў бы яго, але з большым задавальненнем.

АБАВЯЗАК

— Ведаеце, Міхась, я сёння ноччу бачыў вас ува сне...

— Ну што вы, шэф, гэта я быў абавязаны вас бачыць!..

— *Па заяўках радыстаў.*

...Ён перажываў, што модны гальштук нельга насіць на паліто.

...Ён з гордасцю насіў медаль, дадзены яго сабацы на выстаўцы.

— *Тут трэніруюцца шафёры нашага аўтапарку.*

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Ірэны Федзюкевіч з Піражкоў змяшчаем песню

MONIKA

śpiewa: Zenon Laskowik

Panna Monika co ma cud urodę,
Lecz ją zawsze sobie... sknoci
Mam na myśli modę
Albo ubiera się jak strach na wróble
w same buble
Ja na taki widok to się zaraz trzęsę
Wszystko mi się trzęsie nogi i ręce
Nie zdzierżyłem tego dłużej, no bo jak
W końcu powiedziałem jej tak
Moniko!? (O Jezu!)
Nie podobasz mi się w tej bluzeczce w kwiatki
Brzydkie są guziczki i rękawki
Staroświecki krój i wszerz i wzdłuż
Ściągaj, nie denerwuj. Już.
No!
Ta spódniczka też ni w pięć ni w dziewięć
Tyle tych frędzelków po co? Nie wiem
Z boku zamiast zamka agrafka czy drut
Ściągaj, nie denerwuj...
Przez głowę! No!
Te pończoszki też ci nie pasują
Tutaj lecą oczka, tam się prują
Jeśli innych nie masz, to se kup
Ściągaj, nie denerwuj...
Och!!! Gumki od weków, o cholera!?
Ta haleczka to już całkiem cię szpeci
Jakaś taka krótka jak dla dzieci
Beznadziejny kolor, lepszy róż
Nie denerwuj mnie...
No, no, no! Ładnie złóż. Dobrze. No!
To... to sztywne wdzianko też musi być nowe
Bo już te kółka masz kwadratowe
Jeśli chcesz, bym został tu, to coś zrób
Ściągaj, nie denerwuj mnie, już.
Tam nie wieszaj, bo tam kurz. No.
Słucham? Jak to... te... są... te... jakie? Reformy mogą
być rolne tylko, kochany...
Te barchany też po diabła, w groszki
Jakieś takie grube bez wartości
Gumka taka skąpa, pije w brzuch
Już, ściągaj...
No nareszcie... Jako tako...
Współcześnie...

ГУМАР З

ПАРАДА КУХАРА

Быў вельмі скупы пан. Пасылае пан кухара на базар ды й наказвае, каб не траціў дарма грошай.

— Ідзі ж, — кажа, — ды купі чаго, каб і танна і багата было, а то ты мяне зусім звядзеш!

Пайшоў кухар ды купіў нячышчаных фляжак. Прынёс, так з усім, а пан ужо і напусціўся:

— Ты зноў мяне зруйнаваў! Чаго там накупіў? Кажы!

Не стрываў ужо кухар, кінуў фляжкі і кажа:

— Ды з сярэдзіны паясі, а фляжкі прадасі, то яшчэ і барыш будзе!

— *Вітаем, у вас двайняты!*
— *А ад каго ж другое дзіцё?*

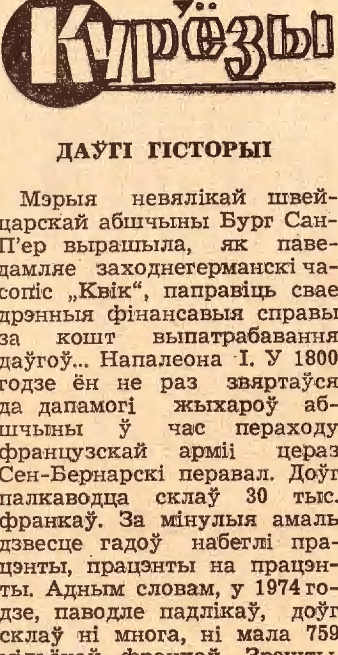
МІНІБАЙКІ

СУЦЕШЫЛА

Суседка суседзы нядолю кляне:
— Нутром усім чую і плачу:
ён толькі таму ажаніўся на мне,
што маю машыну і дачу.

— Дык ты супакойся і лёс не кляні,
Што ўзяў ён цябе дзеля выгад:
прынамсі, не гэтакі ўжо ён дурны,
як можна падумаць на выгляд.

Ніл Гілевіч

КУРЁЗЫ

ДАЎГІ ГІСТОРЫІ

Мэрыя невялікай швейцарскай абшчыны Бург Сан-П'ер вырашыла, як паведамляе заходнегерманскі часопіс „Квік“, направіць свае дрэнныя фінансавыя справы за кошт выпатрабавання даўгоў... Напалеона I. У 1800 годзе ён не раз звяртаўся да дапамогі жыхароў абшчыны ў час пераходу французскай арміі цераз Сен-Бернарскі перавал. Доўг палкаводца склаў 30 тыс. франкаў. За мінулыя амаль дзвесце гадоў набеглі працэнты, працэнты на працэнты. Адным словам, у 1974 годзе, паводле падлікаў, доўг склаў ні многа, ні мала 759 мільёнаў франкаў. Зрэшты, абшчына згодна нават на першапачатковыя 30 тысяч.

ШТО ТАКОЕ НЕ ШАНЦУЕ...

Здаецца, усе дасятненні зладзейскай тэхнікі паспрабавалі грабежнікі, спрабуючы адчыніць масіўныя дзверы адной з устаноў Рыма. У ход былі пушчаны адмычкі, свердзелы, дзверы спрабавалі выбіць, у замок стралялі з ручнога кулямёта... Дзверы не паддаліся. Страціўшы надзею, грабежнікі махнулі рукой і паехалі ні з чым.

Інспектар паліцыі, які прыбыў на наступную раніцу, заявіў пасля агляду месца здарэння, што грабежнікі штурхалі дзверы ад сябе, замест таго, каб пацягнуць за дзвярную ручку...

ЯПОНЦЫ ГУЛЯЮЦЬ ВЯСЕЛЛІ Ў КАПЕНГАГЕНЕ

Прадпрымальная авіякампанія „Джал“ арганізавала шэраг вясельных рэйсаў Токіо — Капенгаген, якія сталі набываць усё большую папулярнасць. Справа ў тым, што згуляць вяселле ў Токіо ў сувязі з многімі абавязковымі рытуаламі абыходзіцца даражэй, чым зрабіць палёт у Еўропу.

Той, хто засунуў яйка ў бутэльку, лёгка можа выняць яго адтуль.